

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

พระนิกุล ปุชโชโต (โพธิ์จันท)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรศาสตราจารย์บัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตรบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พุทธศักราช ๒๕๔๖

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

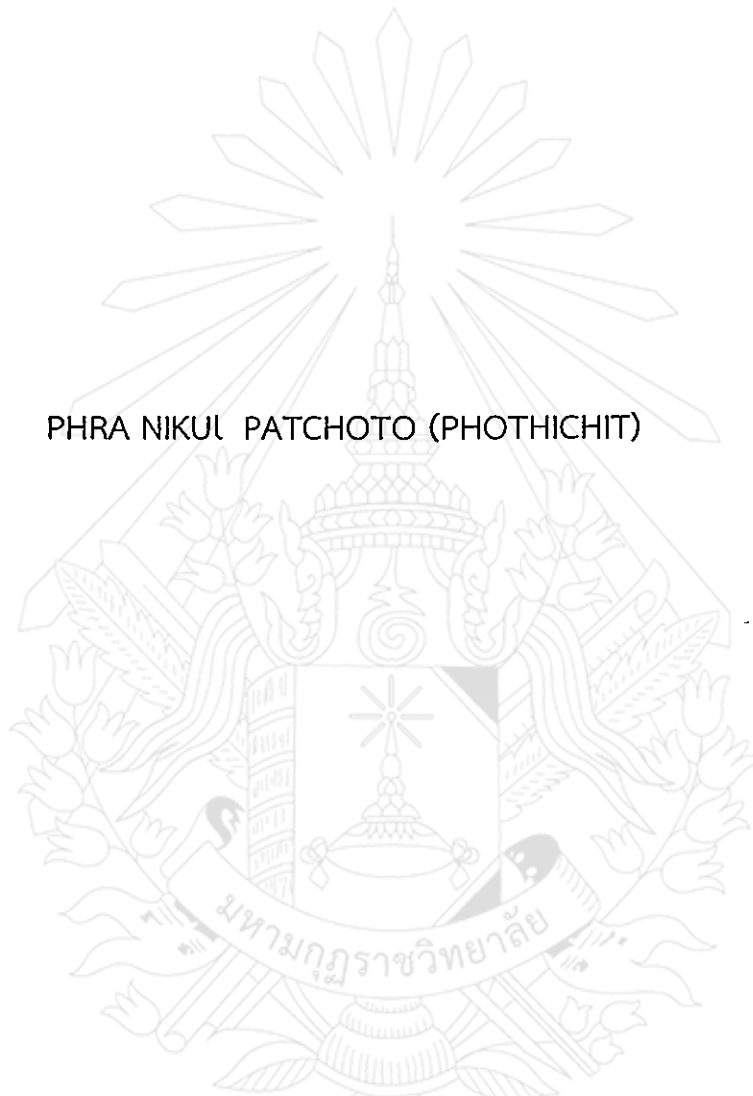
พระนิกุล ปชโชโต (โพธิจิตร)

๒๖๘๔๐.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

RESIDENTS' PARTICIPATION IN LOCAL POLITICS IN
KASET WISAI DISTRICT, ROI ET PROVINCE

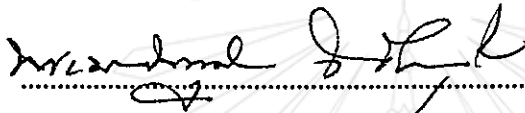
PHRA NIKUL PATCHOTO (PHOTHICHIT)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2556 (2013)

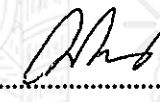
หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย
จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อนักศึกษา : พระนิกุล ปชโชโต (โพธิจิตร)
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ไพรัช พันชมภู
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

..... รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโน, ผศ.ดร.)

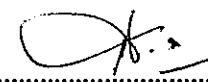
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ไพรัช พันชมภู)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ)

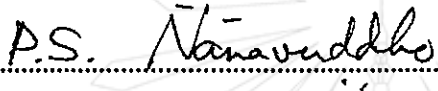

..... กรรมการ
(ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์)

..... กรรมการ
(ดร.สนั่น สุพิชญานนท์)

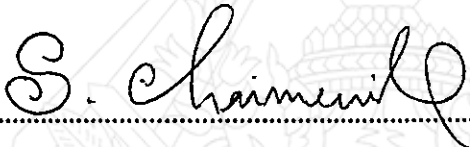
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Title : Residents' Participation in Local Politics in Kaset Wisai District,
Roi Et Province
Student's Name : Phra Nikul Patchoto (Phothichit)
Department : Government
Advisor : Dr.Phairat Phuenchomphoo
Co-Advisor : Asst.Prof.Dr.Somkiet Kietjareon

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University
in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

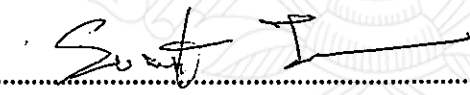

..... Acting Dean of Graduate School
(Phramaha Boonsri Nānavuddho,Asst.Prof.Dr.)

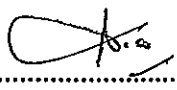
Thesis Committee

..... Chairman
(Asst.Prof.(Emeritus)Dr.Sukit Chaimusik)

..... Advisor
(Dr.Phairat Phuenchomphoo)

..... Co - Advisor
(Asst.Prof.Dr.Somkiet Kietjareon)

..... Member
(Dr.Suwat Jitjun)

..... Member
(Dr.Sanan Supitchayanon)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อนักศึกษา	: พระนิกุล ปชฺโชโต (โพธิจิตฺร)
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร.ไพรัช พันชมภู
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ
ปีการศึกษา	: 2556

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขต อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27-0.75 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที่ t-test ความแปรปรวน F-test (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รองลงมา คือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง

2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการกระตุ้น รณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น

Thesis Title : Residents' Participation in Local Politics in Kaset Wisai District,
Roi Et Province

Student's Name : Phra Nikul Patchoto (Phothichit)

Department : Government

Advisor : Dr.Phairat Phuenchomphoo

Co-Advisor : Asst.Prof.Dr.Somkiet Kietjareon

Academic Year : B.E. 2556 (2013)

ABSTRACT

The objectives of this thesis were to: 1) explore residents' participation in local politics in Roi Et province's Kaset Wisai district, 2) compare their participation in local politics here, resting on differences in their genders, ages, educational backgrounds and careers and, 3) examine suggestions on their political participation here. The sampling group employed for conducting the research comprised 400 legitimate voters in constituencies of Roi Et province's Kaset Wisai district. The instrument used for data collection was the five-rating-scale questionnaires, each of which had the power of discrimination between 0.27 and 0.75, and the reliability amounting to 0.80. The statistical tools exploited for computing data encompassed percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test (One-way ANOVA).

The research's results were found as follows:

1) Residents' participation in local politics in Roi Et province's Kaset Wisai district was rated at 4th scale in the overall domain of three aspects. When taking a single aspect into consideration, the aspect with the highest mean was that of exercising their suffrage. The next one with the lower mean was that of following up information of political movements. The last one with the lowest mean was that of scrutinizing and appraising political results.

2) The comparative results of residents' participation in local politics in Roi Et province's Kaset Wisai district were found that no significant differences in their genders, ages, educational backgrounds and careers were correlated with their

participation in local politics here in both the overall aspect and a single one, which ignored the reformulated hypotheses of the research.

3) Their suggestions, ranked in descending order of first three frequencies, on participating in local politics in Roi Et province's Kaset Wisai district. First, Election Commission Bureau should make media for undergoing public relations to regularly keep them informed of political movements. Next, it should more increasingly encourage legitimate voters and make election campaigns to let them exercise their suffrage at the national and local levels. Then, it should open opportunities to citizens to express their opinions and set policies on planning local developments.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และคณาจารย์ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.ไพรัช พันชมภู และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ ที่ ท่านทั้งสองได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจ แก้ไข อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก ประธานกรรมการ ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์ และดร.สนั่น สุพิชฌานนท์ กรรมการ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตรวจสอบ แก้ไข รูปแบบ และรูปเล่ม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร. ประพิศ โบราณมูล อาจารย์ประจำ/เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นายเอี่ยม อามาตย์มุลตรี อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และนายวิทยา หันชัยศรี ท้องถิ่นอำเภอเกษตรวิสัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขออนุโมทนาขอบคุณ ท่านนายอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด บุคลากร และประชาชนทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลง ได้อย่างสมบูรณ์

คุณประโยชน์อันพึงมีแก่การศึกษาคั่นคว้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีในส่วนของ การศึกษาค้นคว้านี้แก่บุพการีชน ผู้มีพระคุณทั้งมวล อุบิษณาย์ ครู-อาจารย์ผู้เคยอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ขอท่านทั้งหลายจงมีความสุข ความเจริญยิ่งในคุณงามความดีด้วยเทอญ

พระนิกุล ปชโชโต (โพธิจิตร)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	9
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น	21
2.4 การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	43
2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	47
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	58
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	59

	ช
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	60
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	62
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
5.1 สรุปผล	93
5.2 อภิปรายผล	95
5.3 ข้อเสนอแนะ	101
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	101
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	103
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	111
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	112
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	114
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	118
ภาคผนวก ง เครื่องมือเพื่อการวิจัย	120
ภาคผนวก จ คำอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	127
ภาคผนวก ช แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	129
ประวัติผู้วิจัย	133

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	68
ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	68
ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	69
ตารางที่ 4.4 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	69
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน	70
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง โดยรวมและรายข้อ	71
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมและรายข้อ	72
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง โดยรวมและรายข้อ	73
ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ	74
ตารางที่ 4.10 แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ	74
ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามเพศ	75
ตารางที่ 4.12 แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามเพศ	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.13	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามเพศ	76
ตารางที่ 4.14	แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามเพศ	76
ตารางที่ 4.15	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามเพศ	77
ตารางที่ 4.16	แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามเพศ	77
ตารางที่ 4.17	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ	78
ตารางที่ 4.18	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ	78
ตารางที่ 4.19	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอายุ	79
ตารางที่ 4.20	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสาร ทางการเมือง จำแนกตามอายุ	79
ตารางที่ 4.21	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ	80
ตารางที่ 4.22	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.23	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามอายุ	81
ตารางที่ 4.24	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมืองจำแนกตามอายุ	81
ตารางที่ 4.25	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา	82
ตารางที่ 4.26	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา	82
ตารางที่ 4.27	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	83
ตารางที่ 4.28	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	83
ตารางที่ 4.29	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา	84
ตารางที่ 4.30	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา	84
ตารางที่ 4.31	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.32 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและ ประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา	85
ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอาชีพ	86
ตารางที่ 4.34 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอาชีพ	86
ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ	87
ตารางที่ 4.36 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสาร ทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ	87
ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพ	88
ตารางที่ 4.38 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพ	88
ตารางที่ 4.39 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ	89
ตารางที่ 4.40 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและ ประเมินผลทางการเมืองจำแนกตามอาชีพ	89
ตารางที่ 4.41 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.42 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	90
ตารางที่ 4.43 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง	91

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพประกอบที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3 ระดับ	34
ภาพประกอบที่ 2.2 บันไดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	37
ภาพประกอบที่ 2.3 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	57

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยสิ่งสำคัญก็คือ ประชาชน และความสมบูรณ์แบบระบอบประชาธิปไตยก็คือ การที่ประชาชนสามารถเข้ามามีสิทธิมีเสียงในการปกครองตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แต่เนื่องจากความจำกัดในหลาย ๆ ด้าน เช่น จำนวนประชากรที่มีมากเกินไปที่จะเข้ามาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นได้โดยตรง จึงทำให้มีระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยอาศัยตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วม ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งหาผู้ที่จะมาทำหน้าที่แทนตนเอง ทั้งในด้านนิติบัญญัติ และการบริหาร เพราะความสำเร็จของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ที่การเลือกตั้งนำมาซึ่งการจัดตั้งคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และจำกัดการกระทำของรัฐบาล นอกจากนี้การเลือกตั้งยังเป็น กลไกเชื่อมโยงทัศนคติกิจกรรมสาธารณะของประชาชนเข้ากับนโยบายของรัฐบาล ความสำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่ง ในระบอบประชาธิปไตยก็คือ การกระทำของรัฐบาลต้องสอดคล้องกับความปรารถนาของประชาชน ซึ่งการเลือกตั้งจะสร้างกลไกเชื่อมโยง ส่วนสำคัญของส่วนนั้นเข้าด้วยกัน¹

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาอำนาจและผลประโยชน์ของตนเอง มีการออกกฎหมายที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เช่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เป็นต้น หากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมทำให้ทราบบทบาทสิทธิและหน้าที่ของตนเอง สามารถที่จะจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองของประชาชน นอกจากการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติแล้ว การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองของประชาชนสามารถเกิดได้ในหลายระดับ เช่น การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิระดับสูง ได้แก่ การลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อชิงตำแหน่งทางการเมือง การเป็นผู้มีส่วนร่วมนอกองค์กร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรค การบริจาคเงินหรือช่วยเหลือพรรคและผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิระดับกลาง

¹ กรมการปกครอง, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2550), หน้า 48.

เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยกับจุดยืนทางการเมืองของตน และการติดตามข่าวสารการเมือง เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทั้ง 3 ประเภท ดังกล่าว เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประเพณีนิยม ในระยะหลังการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถูกเรียกรวมๆ กันว่า การเมือง หรือการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิแบบใหม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติในอดีต (Unconventional) เช่น การประท้วง การต่อต้าน และการไม่ให้ความร่วมมือกับนโยบายหรือการดำเนินการทางการเมืองของรัฐบาลด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งนี้ถูกต้องตามกฎหมายหรือแม้กระทั่งผิดกฎหมาย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิในลักษณะต่างๆ เหล่านี้อย่างไร²

อำเภอเกษตรวิสัย เป็นอำเภอชั้น 2 ของจังหวัดร้อยเอ็ดมีอาณาเขตกว้างขวาง ณ ปัจจุบัน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีประชากรหนาแน่นอีกอำเภอหนึ่งของจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวจังหวัดร้อยเอ็ดประมาณ 47 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 805.81 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อาชีพส่วนใหญ่ประชากร คือ อาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก³ ตามนโยบายของรัฐบาลมุ่งเน้นให้ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานราชการที่ช่วยแบ่งเบาภาระในการพัฒนาจากส่วนกลาง โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จากข้อมูลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเข้ามีส่วนร่วมประชาคมหมู่บ้านจะเห็นได้ว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนการเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ต่ำ⁴ ซึ่งการเข้าร่วมประชาคมดังกล่าวมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเมืองท้องถิ่นในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและมีผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนโดยตรง และเป็นหัวใจหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หากได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะชนมากยิ่งขึ้น⁵

² กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546), หน้า 35.

³ สำนักปลัดอำเภอเกษตรวิสัย, “ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น”, ร้อยเอ็ด : สำนักปลัดอำเภอเกษตรวิสัย, 2554, (อัดสำเนา).

⁴ สำนักปลัดอำเภอเกษตรวิสัย, “ข้อมูลการเลือกตั้งอำเภอเกษตรวิสัย”, ร้อยเอ็ด : สำนักปลัดอำเภอเกษตรวิสัย, 2552, (อัดสำเนา).

⁵ สำนักปลัดอำเภอเกษตรวิสัย, “ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น”, ร้อยเอ็ด : สำนักปลัดอำเภอเกษตรวิสัย, 2554, (อัดสำเนา).

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ ประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นข้อสนเทศในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.4 ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎร ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 72,918 คน (ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดร้อยเอ็ด)

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

2) ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5.2 ทำให้ทราบผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5.4 นำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้ดียิ่งขึ้น

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตอำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

การเมืองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในเขตอำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ส่วนการกระจายอำนาจให้องค์กรบริหารกิจการเพื่อประชาชน และโดยประชาชนในท้องถิ่นนั้น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองและบริหารงานของท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น ให้งานดำเนินไปอย่างประหยัคดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตรงกับความต้องการของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่มีอิทธิพลต่อการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจของรัฐบาล และต่อกระบวนการเลือกผู้บริหารประเทศ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม และการกระทำอาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำที่มีการรวมกลุ่มและไม่รวมกลุ่ม เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจเป็นกิจกรรมในระดับชาติ หรือท้องถิ่นก็ได้ แต่จะต้องเป็นไปตามความสมัครใจของประชาชน ซึ่งลักษณะของกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการมีส่วนร่วมก่อนการเลือกตั้ง เช่น ตรวจสอบบัญชีรายชื่อว่าตนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ตรวจสอบพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ฟังการปราศรัยนโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง สอดส่องดูแลพฤติกรรมที่มีชอบ ศึกษาประวัติผู้สมัคร ให้การศึกษาแก่ประชาชน และการต่อรองนโยบายของพรรคการเมือง

2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ส.อบต. เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายประชาธิปไตยในชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และเป็นผู้นำการหาเสียงในระดับชุมชนให้กับผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังการเลือกตั้ง คือ ติดตามผลการเลือกตั้ง ติดตามผลการใช้สิทธิเลือกตั้ง ติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้แทนที่เราเลือก และแสดงพลังกลุ่มกดดันนักรบการเมือง ถ้าพบว่ามีกรกระทำโดยมิชอบ

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ

1) เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 2 เพศ คือ (1) เพศชาย และ (2) เพศหญิง

2) อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ช่วงอายุ คือ (1) 18 - 25 ปี (2) 26 - 40 ปี (3) 41 - 55 ปี และ (4) 56 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ (1) ประถมศึกษา (2) มัธยมศึกษา (3) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า และ (4) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4) การประกอบอาชีพ หมายถึง อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 อาชีพ คือ (1) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (3) รับจ้าง/เกษตรกรกรรม และ (4) นักเรียน นักศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น
- 2.4 การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
- 2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1.1 ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการ เกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้ เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม

โดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้น ความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจาก น้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการ ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

2.1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูก ขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด¹

จากทฤษฎีของมาสโลว์ ปัจจัยที่เป็นความต้องการระดับล่าง เช่น ความต้องการทางร่างกายก็ดี หรือด้านความมั่นคงปลอดภัยก็ดี เป็นความต้องการที่มาจากสิ่งจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) ในขณะที่ความต้องการระดับสูง เช่น ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ หรือความต้องการความสำเร็จดังใจปรารถนาก็ดี มีลักษณะเป็นสิ่งจูงใจจากภายใน (Intrinsic motivation) มาสโลว์เชื่อว่า มนุษย์จะต้องได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐาน คือความต้องการทางร่างกายก่อน จึงจะเกิดแรงจูงใจในระดับสูงขึ้นไป คือด้านความมั่นคงปลอดภัย และความต้องการทางสังคมตามลำดับ เมื่อไรก็ตามที่ความต้องการเหล่านี้ ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ก็จะเป็นพลังที่ส่งผลกระทบต่อความคิดและพฤติกรรมของบุคคลนั้น แต่ถ้าความต้องการระดับใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการ ระดับนั้นจะไม่เป็นแรงจูงใจอีก โดยผู้นั้นจะแสวงหาความต้องการระดับที่สูงขึ้นไป ทั้งนี้ ยกเว้นความต้องการขั้นสูงสุด คือ ความต้องการความสำเร็จดังใจปรารถนา ที่ยังเป็นแรงจูงใจอยู่เสมอแม้ว่าบุคคลจะได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นนี้แล้วก็ตาม และผลวิจัยชี้ว่า มนุษย์แต่ละคนมีระดับความต้องการที่เป็นแรงจูงใจต่างกัน ทั้งนี้มีใช้ทุกคนที่สามารถตอบสนองความต้องการในระดับสูงจากการทำงาน

2.1.2 ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูง ตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทาง จิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้าง ทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งใน

¹ Abraham H. Maslow, อ้างใน อคิน ธิพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์., หน้า 7-8)

ส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดียอมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน²

2.1.3 ทฤษฎีสร้างความรู้สึกราชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้สึกราชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึงความรู้สึกรักเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อ ท้องถิ่น

2.1.4 ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการร่วมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

2.1.5 ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ยากเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบแบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของ ความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็ทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์³

²ยูพาพร รูปงาม, “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูป ระบบราชการ”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), 2545, หน้า 8.

³เรื่องเดียวกัน, 8-9.

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการหลายท่าน ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการ และทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการนั้นๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนเราสามารถรวมกันได้ ควรจะต้องมีความตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้น องค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้⁴

การพัฒนาคุณภาพชีวิตในเรื่อง คนอยู่ร่วมกับป่าจำเป็นต้องมีพื้นฐานจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งนักวิชาการตลอดจนนักพัฒนา ได้มีแนวคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมในหลายประเด็น ดังนี้ คือ

2.2.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการสังสรรค์ทางสังคม มักมีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มโดยที่มีการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเราให้กระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มขึ้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย⁵

ความหมายโดยรูปศัพท์นั้น ต้องอาศัยจากความหมายของสามัญชนโดยทั่วไปที่เข้าใจกันได้ในสังคมจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า

“ส่วน” นั้น เป็นคำนาม แปลว่า “สิ่งที่แบ่งจากส่วนรวม”⁶ ส่วน “ร่วม” เป็นคำช่วยกิริยา แปลว่า “มีส่วนร่วมอยู่ด้วยกัน”⁷

เสถียร เหลืองอร่าม ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มด้วยจิตใจ มีส่วนในการสนับสนุน ริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และรับผิดชอบในกิจกรรมของกลุ่ม ตามคำนิยามนี้ การเข้ามีส่วนร่วมด้วยแนวคิด 3 ประการ คือ

1) การเข้ามีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่ผู้ปฏิบัติงานเข้าเกี่ยวข้องด้วยจิตใจ จึงเป็นเรื่องทางจิตวิทยา ยิ่งกว่ากายภาพ

⁴ อารมณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, “คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและการพัฒนาชุมชน”, กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542, (อัดสำเนา).

⁵ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2547), หน้า 117.

⁶ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546), หน้า 780.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 669.

2) การเข้ามีส่วนร่วมกระตุ้นผู้ปฏิบัติให้มีส่วนออกกำลังปัญญา และกำลังความคิดในการสร้างสรรค์เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือสถาบัน โดยนัยนี้การเข้ามีส่วนร่วมจึงแตกต่างจากการให้ความยินยอม การให้ความยินยอมนั้นเพียงแต่ใช้แนวความคิดของผู้บริหาร เพื่อขอความเห็นชอบของกลุ่ม ผู้ให้ความยินยอมมิได้มีส่วนให้แนวความเห็นชอบเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนรับผิดชอบในกิจกรรมขององค์การหรือสถาบัน โดยที่ฝ่ายปฏิบัติงานมีส่วนร่วมริเริ่มและสร้างสรรค์ จึงมีความต้องการให้เห็นว่าการดำเนินงานตามแนวความคิดของตนนั้นบรรลุความสำเร็จ โดยนัยนี้ฝ่ายปฏิบัติงานจึงมีส่วนรับผิดชอบในกิจกรรมขององค์กร เมื่อผู้ปฏิบัติงานเริ่มมีส่วนรับผิดชอบยิ่งสนใจต้องทำงาน โดยร่วมมือกันเป็นกลุ่มก้อนจะทำคนเดียวไม่ได้⁸

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ ได้เสนอความหมายหลักสำคัญของเรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำสนับสนุนและองค์การอาสาสมัครต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันในกิจกรรมต่อไปนี้ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่กำหนดไว้ ได้แก่

1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าถึงปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2) ร่วมคิด และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน ขจัดและแก้ไขปัญหา

3) ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของชุมชน

4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม

5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

6) เพื่อร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงานที่วางไว้

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาโครงการ⁹

⁸ เสถียร เหลืองอร่าม, มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526), หน้า 139.

⁹ ไพรัตน์ เตชะรินทร์, ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย, (กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์เจริญผล, 2543), หน้า 6.

นอกจากนี้ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ ได้สรุปหลักการ และแนวทางการพัฒนาให้ประชาชนมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า

- 1) ต้องยึดหลักความต้องการ และปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม
- 2) กิจกรรมต้องดำเนินการในรูปกลุ่มเพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน
- 3) ให้คำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชน และปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ
- 4) กิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร วัฒนธรรมของชุมชน
- 5) การเริ่มต้นควรอาศัยผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ
- 6) ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น

สุพจน์ พิสุทธิวงศ์ ได้กล่าวถึง “การมีส่วนร่วมว่าเป็นเรื่องที่คุณคน และกลุ่มคนเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อตนเอง และส่วนร่วม ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดวิถีชีวิตของคนอย่างเป็นตัวของตัวเอง”¹⁰

อาภรณ์พันธ์ จันท์สว่าง ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า “การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากความเห็นพ้องต้องกัน ในเรื่องความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงซึ่งความเห็นพ้องต้องกันนั้นต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ กล่าวคือ การเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่มาร่วมปฏิบัติการจะต้องมีความตระหนักว่า การปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่มหรือในนามของกลุ่มหรือกระทำผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวทำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ”¹¹

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า “เป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้การทำงาน (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย”¹²

¹⁰ สุพจน์ พิสุทธิวงศ์, “การศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาฆ่าของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), 2539, หน้า 16.

¹¹ อาภรณ์พันธ์ จันท์สว่าง, “คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและการพัฒนาชุมชน”, อ่างแล้ว, (อัดสำเนา).

¹² นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน, อ่างแล้ว, หน้า 183.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ได้กล่าวถึง “การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมมือรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง”¹³

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “เป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐ หรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่า สมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผน และการปฏิบัติงาน เพื่อสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของประชาชนในชุมชน”¹⁴

จากความเห็นดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมได้ว่า เป็นความพยายามร่วมกันของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่เห็นพ้องต้องกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการร่วมพลังความพยายาม และทรัพยากรใด ๆ ที่เห็นควรนำมาใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่เขาได้ตั้งเอาไว้ ซึ่งผู้มีส่วนร่วมได้ริเริ่ม และลงมือกระทำตามความคิด และจิตวิญญาณของตนเอง รวมทั้งเป็นกระบวนการกระทำที่เขาสามารถควบคุมได้ หากการมีส่วนร่วมเป็นเพียงการเอาคนมาร่วมกระทำกิจกรรมบางอย่างตามความคิด หรือการวางแผนของผู้อื่น และควบคุมโดยผู้อื่นนั้นไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

โดยสรุปแล้วอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน หมายถึง ห่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ ที่มีประสิทธิภาพที่มีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมหรือการงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงาน และในการให้ความเชื่อถือไว้วางใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้วัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือร่วมใจ) โดยการกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลา และลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม (การประสานงาน) กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือไว้วางใจ (ความรับผิดชอบ)

¹³ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นิติบุคคลไทยอนุเคราะห์ไทย, 2546), หน้า 139.

¹⁴ ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชน”, วารสารพัฒนาชุมชน 2, ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 (กุมภาพันธ์ 2541) : 24-25.

2.2.2 รูปแบบในการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำหรับการมีส่วนร่วมของบุคคลในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น อาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็ได้ นักวิชาการได้แบ่งขั้นตอน หรือขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมไว้แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

ในรูปแบบของการมีส่วนร่วม ได้แบ่งไว้เป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

- 1) เป็นสมาชิก (Membership)
- 2) เป็นสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at Meeting)
- 3) เป็นสมาชิกผู้บริจาค (Financial Contribution)
- 4) เป็นกรรมการ (Membership on Committees)
- 5) เป็นผู้นำหรือประธาน (Position of Leadership)

นอกจากนี้ ได้แบ่งแบบของผู้มีส่วนร่วม (Type of Participants) ออกเป็น 3 แบบ คือ

- 1) ผู้กระทำ (Actor)
- 2) ผู้รับผลการกระทำ (Recipient)
- 3) สาธารณชนทั่วไป (Public)¹⁵

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่
 - 1.1) การตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่ม
 - 1.2) การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม
 - 1.3) การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปแบบของการเข้าร่วมโครงการ ให้มีการสนับสนุนด้านทรัพยากร การเข้าร่วมบริหาร การร่วมมือ ทั้งการเข้าร่วมแรงร่วมใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุม และตรวจสอบ การดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

¹⁵พิบูลย์ ไชยคุณ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแควระบบ-สี่ด : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติป่าแควระบบสี่ด (1), (2)”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2545, หน้า 19.

4) การมีส่วนร่วมในประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ทางด้านวัตถุผล ประโยชน์ทางด้านสังคม หรือประโยชน์ส่วนบุคคล¹⁶

จากสิ่งที่ได้พบทวนมาทั้งหมดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะของภาครัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด สามารถกระทำได้ใน 5 รูปแบบ ดังนี้

1) การรับรู้ข่าวสาร (Public information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนในพื้นที่โครงการและผู้จะได้รับผลกระทบ จะต้องได้รับแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับข่าวสารดังกล่าวต้อง ได้รับก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2) การปรึกษาหารือ (Public consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในลักษณะของการปรึกษาหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่มีส่วนได้-เสียโดยตรง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการให้ประชาชนได้ทราบ และรับข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบการตัดสินใจ

3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public meeting) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้ดำเนินโครงการกับประชาชน ผู้มีส่วนได้-เสีย จะได้ทำความเข้าใจร่วมกันด้วยเหตุผล ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบนี้สามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ

3.1) การประชุมในระดับชุมชน (Community meeting) ซึ่งจัดประชุมในชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการโดยผู้ดำเนินการจะส่ง ผู้แทนเข้าร่วมประชุม

3.2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ (Public hearing) การประชุมลักษณะนี้จำเป็นสำหรับโครงการขนาดใหญ่ที่มีเรื่องของเทคนิค และวิชาการที่เกี่ยวข้อง การประชุมลักษณะนี้ต้องเปิดกว้างสำหรับสาธารณะ

4) การร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางปฏิบัติจริง การดำเนินโครงการซึ่งมักดำเนินการในรูปของคณะกรรมการจะต้องมีตัวแทนของประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

¹⁶Cohen, J. and Uphoff, N.T., "Participation a Place in Rural Development : Seeking Clarify Through Specificity", World Development, อังใน จีรพล ชนะสกุล, "การมีส่วนร่วมของบุคลากรในโครงการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล : ศึกษาโรงพยาบาลสมิติเวช ศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร", วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร), 2548, หน้า 8-9.

5) การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ แม้จะไม่ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องสิทธิหรือการใช้สิทธิของประชาชนเมื่อเห็นว่าเกิดความไม่โปร่งใสหรือความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นมากต่อการพัฒนาหรือการคุ้มครองและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศต่อไปในอนาคตเพราะการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จำเป็นจะต้องมีการให้ข่าวสารที่แท้จริง และถูกต้องโดยมีการกำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ที่สำคัญที่สุดที่ผู้ตัดสินใจจะต้องเข้าใจและยอมรับสำหรับสังคมไทย คือ เมื่อมีผู้เสียผลประโยชน์ คนเหล่านั้นจะออกมาคัดค้านและต่อต้านโครงการหรือกิจการทุกรูปแบบ และทุกวิถีทาง โดยจะพยายามชี้้นำให้ประชาชนอื่นหรือกลุ่มอื่นได้เห็นถึงผลกระทบหรือความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือกลุ่มของตนเองซึ่งในบางครั้งอาจจะมีผู้เสียประโยชน์จากโครงการไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนประชาชนที่ได้รับประโยชน์และคนกลุ่มนี้สามารถสร้างการคัดค้านให้เป็นข่าวใหญ่โตตามสื่อประเภทต่าง ๆ ในขณะเดียวกันผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการจะนิ่งเฉยเพราะทราบที่อยู่แล้วว่าจะอย่างไรเสียตนเองก็ได้รับผลประโยชน์ จึงไม่ยอมออกมาชี้แจงหรือสนับสนุนโครงการหรือกิจการนั้น ๆ ทำให้ประชาชนกลุ่มอื่นหรือในพื้นที่อื่นจะได้ยิน และฟังข่าวสารของผู้ได้รับผลกระทบหรือผู้เสียประโยชน์เท่านั้น ซึ่งจะเป็นการเบี่ยงเบนความเข้าใจ และการยอมรับในกิจการหรือโครงการนั้น ๆ¹⁷

กล่าวโดยสรุป กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ และร่วมรับประโยชน์ โดยต้องมีการให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย มีกิจกรรมเป้าหมาย และมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเริ่มจากกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการมีส่วนร่วม จากนั้นจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร โดยต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย จะเห็นได้ว่ากระบวนการตัดสินใจ วัตถุประสงค์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร กลุ่มเป้าหมาย สถานการณ์เฉพาะ และเทคนิคในการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อเห็นว่าตนได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจ จำนวนและสัดส่วนของ

¹⁷ ดร. ทวีวงศ์ ศรีบุรี, EIA การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : มายด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2541), หน้า 36-37.

ประชาชนจะแตกต่างกันไปในแต่ละกระบวนการการตัดสินใจ ไม่มีกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนชนิดใดชนิดหนึ่งที่เหมาะสมและใช้ได้ผลดีกับทุกสถานการณ์

2.2.3 ประเภทการมีส่วนร่วม

ไบรอันต์ และไวท์ (Bryant and White.n.d.) ได้อาศัยมิติระดับแบ่งประเภทการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) การมีส่วนร่วมในแนวราบ (Horizontal) เป็นการมีส่วนร่วมที่ไม่มีผลจริงจังอะไรนัก ทั้งนี้ เพราะผู้เข้าไปมีส่วนร่วมไม่ค่อยมีสิทธิมีเสียงอย่างจริงจังหรือมีได้อยู่ “วงใน” ของศูนย์กลางของอำนาจ เช่น ออกเสียง การวิงวอน เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical) การมีส่วนร่วมประเภทนี้จะได้จากการที่ผู้ตาม (หรือผู้น้อย) เข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้นำ (หรือผู้ใหญ่) เนื่องจากมีผลประโยชน์ร่วมกัน และทั้งสองฝ่ายจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน トラบใดที่ผลประโยชน์ร่วมกันยังมีอยู่ การมีส่วนร่วมระหว่างกันก็จะคงอยู่ตลอดไป

3) การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร การมีส่วนร่วมประเภทนี้เป็นรูปแบบคาบเกี่ยวหรือแบบผสมผสานระหว่างการมีส่วนร่วมแบบแนวราบและแนวตั้ง กล่าวคือ เป็นการมีส่วนร่วมที่ผู้ตามพยายามจะเข้าไปปรับเปลี่ยนการตัดสินใจของผู้นำ หรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้นำในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหาร¹⁸

โฟนารอฟ (Fonaroff) ได้เสนอว่า กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นจะประกอบด้วยอย่างน้อย 1 ใน 4 ประเภทของการมีส่วนร่วม คือ

1) การวางแผน ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล

2) การดำเนินงาน

¹⁸Bryant and White.n.d., Why Community Participation a Discussion of the argument go, Community parturition : Current issue and lesson learned, อังโน อังคณา ไมตรีสรสันต์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดทำระบบบริหารคุณภาพ ISO 9000 : ฉบับปี 2000 กรณีศึกษา : บริษัท ไโดโต อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย)จำกัด.”, สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), 2546, หน้า 34-35.

3) การใช้บริการจากโครงการ

4) การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์¹⁹

2.2.4 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

สุวรรณณี คงทอง ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1) การร่วมประชุมวางแผนดำเนินการ โดยการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ

2) การร่วมดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยการเสียสละกำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงินหรือทรัพยากรใด ๆ

3) การร่วมในการแบ่งปันประโยชน์ คือ การเข้าร่วมในการใช้ประโยชน์ การร่วมการติดตามผลงาน²⁰

วิไลพร สมบูรณ์ชัย แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการศึกษาไว้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาถึงปัญหา

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน

3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามผล

5) การมีส่วนร่วมบำรุงรักษา²¹

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในสังคมนั้น ๆ ได้มีการพัฒนาศักยภาพ ความสามารถ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และของตนในการพัฒนาหรือดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอันมีผลกระทบต่อตนเอง ชุมชน และสังคม โดย

¹⁹Fonaroff, A., Community Involvement in Health System for Primary Health Care.n.p., อ้างใน สายสุนีย์ ปวุดินันท์, “ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในโครงการบริการคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2541, หน้า 44.

²⁰สุวรรณณี คงทอง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2536, หน้า 15-16.

²¹วิไลพร สมบูรณ์ชัย, “การมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), 2534, หน้า 14.

การมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษา การเรียนรู้ปัญหา การคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจและการวางแผนการเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ การติดตาม และการประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผิดชอบงานทั้งระบบอย่างครบวงจร

2.2.5 เงื่อนไขการมีส่วนร่วม

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมอย่างน้อย 3 ประการ

- 1) ประชาชนต้องมีอิสรภาพ ที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to Participation)
- 2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to Participation)
- 3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participation)

นอกจากนี้ความสำเร็จของการมีส่วนร่วม ยังขึ้นกับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- 1) ประชาชนจะต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ฉุกเฉิน
- 2) ประชาชนต้องไม่เสียเงินทอง ค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่จะประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ
- 3) ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วม
- 4) ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย
- 5) ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทอบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคม หากจะมีส่วนร่วม²²

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังนี้

- 1) บุคคลจะต้องมีความอิสระ เต็มใจ และสามารถที่จะมีส่วนร่วมได้อย่างเสรี
- 2) บุคคลต้องมีความสนใจ ที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม สามารถรู้เรื่องกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยไม่รู้สึกระทอบกระเทือนแต่อย่างใด

2.2.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนจะตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ทั้งระบบนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในด้านบุคคลและกลุ่มคน ซึ่งเป็นการรับรู้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากภายนอก ที่มีผู้ให้ความเห็นไว้ดังนี้คือ

สากล สถิติวิทยานันท์ ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมเกิดแนวความคิดสำคัญ 3 ประการคือ

- 1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจ และความห่วง ความกังวล ส่วนบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

²² นรินทร์ จงวุฒิเวศย์, กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน, อ่างแก้ว, หน้า 186.

2) ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีอยู่ต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้พุ่งไปสู่การร่วมกลุ่มวางแผน และลงมือทำงานร่วมกัน

3) การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้ จะต้องรุนแรงและมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ²³

อนุภาพ ธิรลภก กล่าวถึงเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกิดจากพื้นฐานของประชาชน 4 ประการคือ

1) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผน จัดการ บริหารองค์กร และการใช้ทรัพยากรในที่สุด

2) ประชาชนจะต้องมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพ ที่เปิดโอกาสให้เข้ามีส่วนร่วม

3) ประชาชนต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเข้าใจเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วม

4) ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง²⁴

สุนทร ทรายแก้ว ได้เสนอว่า มีบุคคล 4 ฝ่ายต่างมีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังมีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

- 1) อายุ และเพศ
- 2) สถานภาพในครอบครัว
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) สถานภาพทางสังคม

²³ สากล สถิตวิทยานันท์, สังคมวิทยากับปัญหาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 166-167.

²⁴ อนุภาพ ธิรลภก, "การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี พิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี", สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2543, หน้า 21-22.

- 5) อาชีพ
- 6) รายได้และทรัพย์สิน
- 7) ระยะเวลาในท้องถิ่นและสถานภาพการทำงาน²⁵

มานิตย์ จันทร์จำเริญ ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้ คือ

- 1) การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐานกล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อมั่นพื้นฐานของตนเอง
- 2) มาตรฐานคุณค่าบุคคล และกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง
- 3) เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตนเอง
- 4) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
- 5) ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรจะต้องกระทำ
- 6) การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรจะต้องกระทำเช่นนั้น
- 7) การบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบังคับให้ทำ
- 8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ
- 9) โอกาส บุคคล และกลุ่มบุคคล มักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ตามที่โครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้
- 10) ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนมีความสามารถ
- 11) การสนับสนุน บุคคล และกลุ่มบุคคล มักจะเริ่มปฏิบัติงานเมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุน²⁶

²⁵ สุเมธ ทราญแก้ว, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษาเฉพาะกรณี : โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2546, หน้า 20-21.

²⁶ มานิตย์ จันทร์จำเริญ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจห้วยขวาง”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2545, หน้า 19-20.

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาในข้างต้นมีการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของนักวิชาการต่างๆ พอดีสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมได้ว่า ความต้องการที่เกิดมาจากจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ โดยให้ความร่วมมือทั้งในด้านความคิด การตัดสินใจ การวางแผน การร่วมปฏิบัติ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลของการกระทำนั้นด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น

ระบบการเมืองไทยได้ยึดหลักความคิดของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหน้าที่และบทบาทหลักของพลเมืองก็คือ ส่วนที่ป้อนเข้าสู่ตัวระบบด้วยการเรียกร้องสิ่งที่มีคุณค่าและการให้ความสนับสนุนแก่อำนาจหน้าที่ของระบบทางการเมืองไทยในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่านั้น บทบาทและหน้าที่หลักดังกล่าวนี้ โดยสรุปได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมีโครงสร้างเน้นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการทางการเมือง และมีความจำเป็นสำหรับการเมืองทุกระบบ เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมืองหรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในสภาวะสมดุลได้หากกระบวนการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้ แล้วก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้

2.3.1 ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ฮันติงตันและโดมิงเกซ (Huntington, S.P., and Dominguez G.L.) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “กิจกรรม หรือการกระทำของประชาชน ที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลวทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ รวมถึง การเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วง และการใช้กำลังรุนแรง”²⁷

แมคคอสกี เฮอร์เบิร์ต (McClosky, Herbert) ให้ความเห็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้ “การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนในการคัดเลือกผู้ปกครองและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียง

²⁷ Huntington, S.P., and Dominguez G.L. (1975). “Political Development.” in Handbook of Political Science: Macro Political Theory, อังไฉ ลิซิติท ซีระเวคิน, วิวัฒนาการเมือง การปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 48.

เลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังรวมถึง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงช่วยในการรณรงค์หาเสียงและสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง”²⁸

ไมรอน ไวน์เนอร์ (Myron Weiner) ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ต่างกันในขอบเขตความสนใจต่างๆดังนี้

- 1) การกระทำในเชิงสนับสนุนและเรียกร้องต่อผู้นำรัฐบาล
- 2) ความพยายามที่สำเร็จผลในการส่งผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาลหรือในการเลือกผู้นำในวงการรัฐบาล
- 3) การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงเฉพาะถึง การกระทำของพลเมืองที่ได้รับการรับรองว่าถูกต้องตามกฎหมาย
- 4) นักคิดแนวประชาธิปไตยบางกลุ่มเห็นว่า การมีตัวแทน (Representation) เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมที่สุด สำหรับสังคมขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนมาก เพราะประชาชนนับล้านคนย่อมไม่สามารถเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการของรัฐบาลได้โดยตรงอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) ความห่างเหินทางการเมือง (Alienation) ก็อาจถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความห่างเหินทางการเมืองเป็นความรู้สึกอย่างรุนแรงที่จะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เนื่องจากเห็นว่าแม้เข้ายุ่งเกี่ยวก็ไม่ทำให้เกิดผล มองไม่เห็นประโยชน์ของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งแตกต่างจากความเฉยชาเมินเฉยทางการเมือง (Apathy) กล่าวคือ การขาดความสนใจ สิ้นเชิง และไม่กระทำการใดๆทางการเมืองเลย
- 6) ผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participant) หมายถึง ผู้ที่กระตือรือร้นที่จะเข้าเกี่ยวข้องทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง เป็นสมาชิกพรรคการเมือง และสนใจกับปัญหาสาธารณะ ฯลฯ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้ อาจรวมถึงกิจกรรมที่ไม่ชัดเจนเท่าการลงคะแนนเสียง บางครั้งแม้จะไม่ไปลงคะแนนเสียง แต่มีการติดตามข่าวสารการเมือง ตกเถียงแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาทางการเมือง ก็ถือว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง

²⁸ McClosky, Herbert, “Political Participation”, in *The International Encyclopedia of the Social Science*. อ้างใน ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, *จิตวิทยาการเมือง*, (กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์ จำกัด, 2539), หน้า 33.

7) การกระทำที่ “ต่อเนื่องอย่างคงเส้นคงวา” (persistence continuum) ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีความเป็นสถาบันและมีการจัดตั้ง หรืออาจเป็นการกระทำที่ประทุขึ้นทันทีทันใด

8) ความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของระบบราชการและข้าราชการ

9) ในบางความหมาย การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงเฉพาะกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติเท่านั้น

10) การกระทำที่มีลักษณะเป็นการกระทำทางการเมือง (Political Act)²⁹

สำหรับในความเห็นของ ไมรอน ไวน์เนอร์ เองนั้น อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า “การปฏิบัติการโดยสมัครใจใดๆ (Any Voluntary Action) ที่ไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มีการจัดองค์กรหรือไม่ก็ตาม จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และจะใช้วิธีที่ถูกต้องโดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะการบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น”

จากความหมายนี้ ไวน์เนอร์ ได้เน้นประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3 ประเด็น คือ ต้องเป็นการกระทำ (Action) มิได้หมายรวมถึงทัศนคติหรือความรู้สึกด้วย ประการที่สอง หมายความว่าเฉพาะกิจกรรมหรือการกระทำที่เป็นไปได้โดยสมัครใจ (Voluntary) จึงไม่รวมไปถึงการกระทำที่ไม่ได้เป็นไปโดยสมัครใจ เช่นการถูกเกณฑ์ทหาร หรือการเสียภาษี และประการที่สาม การใช้ความหมายนี้ต้องมีข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่า ในระบบการเมืองนั้น ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลด้วย

นอร์แมน ไนย์ และซิดนีย์ เวอร์บา (Norman H. Nie and Sidney Verba) ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึงกิจกรรมทางกฎหมายของพลเมืองที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการบริหารรัฐบาลหรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการ”³⁰

²⁹ Myron, Weiner, Political Participation : Crisis of The Political Process, อังโน ธเนศวร์ เจริญเมือง และวรรณภา สิริศิริ, รับหรือไม่รับการเมืองเรื่องการลงประชามติ, (กรุงเทพมหานคร: หจก. ดารารวรรณการพิมพ์, 2550), หน้า 38.

³⁰ Norman H. Nie and Sidney Verba, Participation in America : Political Democracy and Social Equality, อังโน มรุต วันทนากร, การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงกับเทศบาลไทย : บทสรุปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในภาพรวม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท มิสเตอร์ก็อปปี (ประเทศไทย) จำกัด, 2549), หน้า 19.

จันทนา สุทธิจารี ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและ กฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ”³¹

จากความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึง การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการตัดสินใจ แบ่งสรรคุณค่าที่มีอยู่จำกัดในสังคม ไม่รวมถึงการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดันหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล และไม่ว่ากิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะสำเร็จผลหรือไม่ก็ถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปด้วยความสำนึกของตนเอง หรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมก็ได้

2.3.2 ความสำคัญและความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การ ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

การให้ความหมายคำจำกัดความการมีส่วนร่วมมีมากมายหลายทัศนะ มีทั้งความหมายกว้างและความหมายแคบในบริบทของลักษณะงานในแง่มุมประเด็นต่างๆ แต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในแง่ของการพัฒนา “การมีส่วนร่วม” (Participation) หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์การอาสาสมัคร เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลาย ๆ เรื่องแล้วแต่กรณี³² ส่วน ยูวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันเป็นผลกระทบมาถึงตน³³ ส่วนความหมายด้าน

³¹จันทนา สุทธิจารี, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, 2544), หน้า 54.

³²ไพรัตน์ เดชะรินทร์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ไสภการพิมพ์, 2527), หน้า 5.

³³ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526), หน้า 25.

การดำเนินงานโครงการ การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ³⁴ โดยให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน สนับสนุนหรือจัดการทรัพยากร เช่น เงินทุน วัสดุในกิจกรรมการพัฒนา³⁵ ส่วนความหมายในด้านการจัดการ หมายถึง การที่กลุ่มของประชาชน ก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม³⁶ ในประเด็นการตัดสินใจ หมายถึง เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ³⁷

2.3.3 ลักษณะการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถจำแนกตามลักษณะงาน หรือกิจกรรมที่ดำเนินการได้หลายลักษณะทั้งในด้านบริหารจัดการ ด้านทางการเมือง การพัฒนาชุมชน รวมถึงด้านบริบทของการมีส่วนร่วม ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้หลากหลายประการ ได้แก่

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน มีดังนี้

- 1) ร่วมทำ การศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหา ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน

³⁴ นีรันตร์ จงวุฒิเวศน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, อ่างแล้ว, หน้า 181.

³⁵ ปรัชญา เวสารัชช, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 5.

³⁶ WHO and UNICEF, Report of the international conference on primary health care, อ่างใน สิริพัฒน์ ลากจิต, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์รัฐ-ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2550, หน้า 26.

³⁷ Franklyn Lisk, Popular Participation in Planning for Basic Needs, อ่างใน ชินรัตน์ สมสืบ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, (นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งตำรา มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539), หน้า 23.

- 4) ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป³⁸

ส่วน อคิน รพีพัฒน์ ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และความต้องการของชุมชน ตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม (Organizer)
- 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหา และแนวทางต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหา
- 3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทาง และวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหาและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานสนาม
- 4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ปัญหา
- 5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงาน ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม³⁹

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถแบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เป็นแนวทางไปสู่การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมแล้ว เมื่อมองในมิติของการมีส่วนร่วม Cohen and Uphoff ได้เสนอแนวคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมว่ามี 3 มิติ (Dimensions) โดยมิติการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยประเด็นคำถาม⁴⁰ ดังนี้

- 1) มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็น (Cohen and Uphoff)
 - 1.1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
 - 1.2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)

³⁸ไพรัตน์ เดชะรินทร์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, อ่างแล้ว, หน้า 6-7.

³⁹อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย, อ่างแล้ว, หน้า 104-111.

⁴⁰Cohen and Uphoff, Rural development participation: Concept and measures for project design, implementation and evaluation, อ่างใน สิทธิพัฒน์ ลากิจิตร, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 29.

1.3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

1.4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

2) มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Whose) ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ต่างชาติ (จากองค์กรที่ให้ทุน เป็นต้น) ทั้งนี้ให้พิจารณาคุณลักษณะทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจของผู้เข้ามีส่วนร่วมในเรื่อง อายุ เพศ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับชั้นทางสังคม อาชีพ ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การถือครองที่ดิน

3) มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (How) โดยพิจารณาจาก

3.1) การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง

3.2) ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแรงจูงใจ

3.3) โครงสร้างชุมชน

3.4) ช่องทางการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น

- การมีส่วนร่วมโดยผ่านปัจเจกชนหรือผ่านกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม (ผ่านตัวแทน)
- การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

3.5) ระยะเวลา (Duration) ความต่อเนื่องของกิจกรรม

3.6) ขอบข่าย (Scope) ความครอบคลุมของกิจกรรม

3.7) ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามีลักษณะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ดำเนินการ โดยลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ปรากฏ เช่น การร่วมคิด ร่วมศึกษา วางแผน ดำเนินการ ตัดสินใจ ควบคุมติดตามประเมินผล ร่วมลงทุนและร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งสามารถดำเนินการโดยผ่านช่องทางทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรง ได้แก่ การเป็นสมาชิก กรรมการ ประธานหรือผู้นำ ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้ออกเงิน เป็นต้น ส่วนทางอ้อม ได้แก่ การเลือกตั้งผู้แทน โดยสามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal forms of participation)

2) การมีส่วนร่วมในระดับแนวตั้ง (Vertical forms of participation)

3) การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in administrative process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้ง

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกับ อบต. ในการศึกษาวิจัยนี้ เป็นในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานอบต. ในกิจกรรมทางการบริหาร 5 กิจกรรมหลัก คือ การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่ายอบต. การประชุมสภาอบต. และการจัดซื้อจัดจ้างอบต. โดยลักษณะการให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน

กระบวนการดังกล่าวตั้งแต่การเริ่มดำเนินงานจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการ โดยเริ่มจากการร่วมลำดับปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุ ร่วมพิจารณาแนวทางแก้ปัญหา ร่วมดำเนินการตามแผน และร่วมติดตามผลการปฏิบัติงาน

2.3.4 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามมิติระดับการมีส่วนร่วมใน 3 รูปแบบ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการมีส่วนร่วม United Nation ได้จำแนกตามลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) ซึ่งโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coercive) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรงรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และมักจะมีผลเสียตรงที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด⁴¹

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมมีดังต่อไปนี้

1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive organization) การรวมกลุ่มเยาวชนต่างๆ

⁴¹ อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, อ้างแล้ว, หน้า 18-20.

2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative organization) กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน

3) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-representative organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ทุกเวลา⁴²

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นที่ประกอบด้วยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารระดับท้องถิ่น การช่วยรณรงค์หาเสียง การลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ การติดตามข่าวสารทางการเมือง การสนทนาพูดคุย ประเด็นปัญหาทางการเมือง การเข้าร่วมฟังการประชุมของสภาท้องถิ่น การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ และการชุมนุมประท้วงเรียกร้องปัญหาและความต้องการ การก่อความวุ่นวาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพ

2.3.5 กระบวนการมีส่วนร่วม

โครงการพัฒนาใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการสาธารณะ ในกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมดำเนินงานทั้งกระบวนการ ถือเป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้โครงการนั้นประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นขั้นตอนที่แสดงวิธีการและแนวทางการดำเนินงานที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ทั้งนี้มีองค์กรหน่วยงาน นักวิชาการ ได้เสนอแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ในประเด็นต่างๆ หลากหลายแต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ทั้งนี้้องค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการให้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการที่สำคัญคือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

⁴² นีรันตร์ จงวุฒิเวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, อ่างแล้ว, หน้า 179.

4) การได้รับประโยชน์ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปวัตถุก็ได้⁴³

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มีกระบวนการขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาค้นปัญหา และสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน ร่วมกันตัดสินใจ และปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล⁴⁴

นอกจากนี้ในแง่การพัฒนาท้องถิ่น สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต กล่าวว่า ประชาชนอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้ 5 ลักษณะ คือ

- 1) การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
- 4) การได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา
- 5) ประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา⁴⁵

กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนไทยในปัจจุบัน

- 1) ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าประชาชนมีความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม สามารถสรุปลักษณะสิทธิและโอกาสการมีส่วนร่วมที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ดังนี้

⁴³WHO and UNICEF, Report of the international conference on primary health care, อ่างใน สิริพัฒน์ ลาภจิตร, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์รัฐ-ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 31.

⁴⁴เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร์, 2527), หน้า 272-273.

⁴⁵สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต, “แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเมืองท้องถิ่น”, วารสารโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์, (กันยายน 2531) : 43-44.

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่

- (1) การมีส่วนร่วมโดยวิธีร่วมรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร
- (2) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และในการเลือกตั้งทุกครั้ง ขอให้ประชาชนได้เข้าไปเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งทุกระดับ และให้มีองค์กรภาคประชาชนตรวจสอบการเลือกตั้ง
- (3) การทำประชามติ
- (4) การทำประชาพิจารณ์
- (5) การกำหนดนโยบายของรัฐ
- (6) การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายต่าง ๆ และเสนอให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม
- (7) ปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย ที่ขัดแย้งรัฐธรรมนูญ กฎหมายสรรพสามิต กฎหมายขนส่ง
- (8) ประเมินผลนโยบายของรัฐบาล
- (9) การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในทุกระดับ⁴⁶

กฎหมายที่ดิน

การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ ได้แก่

- (1) มีส่วนร่วมในเรื่องเศรษฐกิจชุมชน เช่น สามารถบริหารงบประมาณให้ชุมชนได้เอง จัดตั้งธนาคารชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน สัมปทานเหมืองแร่
- (2) การมีส่วนร่วมนโยบายเศรษฐกิจ เช่น ในการเปิดการค้าเสรี รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
- (3) จัดทำภาษีที่ดินแบบก้าวหน้า
- (4) มีส่วนร่วมในการออกกฎหมายในการนำเข้าพืชและสัตว์ GMO ให้ยกเลิกการนำเข้าสารเคมีเกษตรทุกชนิด

การมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่

- (1) เรื่องปัญหาความยากจนของประชาชน
- (2) เรื่องสิทธิและประโยชน์ของผู้ด้อยโอกาส
- (3) ด้านการศึกษาของชาติทุกระดับ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาทุกขั้นตอน เช่น กฎเกณฑ์ กติกา สร้างกระบวนการในการเรียนรู้ การจำกัดสิทธิในการมีส่วนร่วม สิทธิต่าง ๆ ของประชาชนโดยวุฒิการศึกษา เพศ การจัดทำแผนการศึกษา เกี่ยวกับตำราเรียน เกี่ยวกับศาสนาพุทธและวัฒนธรรม

⁴⁶ พัชรี สิริโรส, การมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 244-256.

- (4) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
- (5) การมีส่วนร่วมการใช้สื่อ และบริโภคสื่อ
- (6) การจัดการการท่องเที่ยวและกีฬา
- (7) ด้านบริการทางสาธารณสุข
- (8) การคุ้มครองผู้บริโภค

การมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- (1) ส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล
- (2) ส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตาม หลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน
- (3) การบริหารการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ “น้ำ ดิน ป่า” การ รักษาทรัพยากรธรรมชาติ
- (4) ส่วนร่วมแก้ปัญหาเรื่องการใช้สารเคมี กำหนดให้มีหลักสูตรเกษตร ไร้สารพิษ สนับสนุนใช้หลักเกษตรไร้สารพิษและหลักเกษตรพอเพียง

2) วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีการที่ประชาชนจะสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทาง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถสรุปวิธีการที่ประชาชนใช้เป็นช่องทางในการมีส่วนร่วม ได้ดังต่อไปนี้

- (1) การมีส่วนร่วมโดยวิธีให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็น วิธีการมีส่วนร่วมในลักษณะการให้ ข้อเท็จจริงนี้ อาจทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่มย่อย การแสดงความคิดเห็น ผ่านเว็บไซต์ การสำรวจความคิดเห็น สายด่วน สายตรง การจัดเวทีชาวบ้าน และเสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น
- (2) การมีส่วนร่วมโดยปรึกษาหารือ ได้แก่ การจัดเวทีสาธารณะ การพบปะแบบไม่ เป็นทางการ คณะทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล การประชุมเชิงปฏิบัติการ และคณะที่ปรึกษา การมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจอนุมัติโครงการและออกใบอนุญาต การทำประชาพิจารณ์
- (3) การมีส่วนร่วมโดยวิธีร่วมรับรู้ข้อมูล เช่น การทำประชาพิจารณ์ การมีส่วนร่วมใน การให้ข้อมูลเพื่อการผังเมืองรวม และได้รับรู้ถึงการดำเนินการวางผังเมืองรวม และประชาชนมีสิทธิใน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ
- (4) การมีส่วนร่วมโดยวิธีประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การเสนอ ข้อบัญญัติท้องถิ่น

(5) การมีส่วนร่วมโดยวิธีเข้าร่วมดำเนินการ เช่น การจัดการดูแลสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น จัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อบรมของรัฐ รวมถึงการลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ

(6) การมีส่วนร่วมโดยวิธีเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เช่น เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(7) การมีส่วนร่วมโดยวิธีรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เช่น รวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง หรือกลุ่มองค์กรเอกชนต่าง ๆ

(8) การมีส่วนร่วมโดยวิธีออกเสียงลงคะแนน เช่น การลงประชามติ และการเลือกตั้ง

(9) การมีส่วนร่วมโดยวิธียื่นคำร้องเรียน เช่น สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 61 การยื่นคำร้องเรียนต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ฯลฯ

(10) การมีส่วนร่วมโดยวิธีตรวจสอบ เช่น สิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบ เนื่องจากการ กระทำหรือละเว้นการกระทำของหน่วยงานนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 62 และการเสนอถอดถอนผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 304⁴⁷

ตามที่นักวิชาการได้ให้แนวทางกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ในประเด็นต่าง ๆ สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วม เริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูล สาเหตุของปัญหา การพิจารณาตัดสินใจเลือกแนวทาง การวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การดำเนินการหรือปฏิบัติงาน และสิ้นสุดที่การติดตามประเมินผล โดยการ ดำเนินการที่ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในฐานะเจ้าของชุมชนหรือทรัพยากรได้มี ส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรและมีส่วนร่วมตามกระบวนการในทุกขั้นตอนหรือมาก ขึ้นตอนให้มากที่สุด มิใช่มีส่วนร่วมเพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ก็จะช่วยลดความขัดแย้ง และสร้างการ มีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานพัฒนาไปในทางที่ดี ประสบผลสำเร็จได้ และเกิดผลดีต่อชุมชน

2.3.6 ระดับของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอาจแบ่งตามระดับปริมาณของการมีส่วนร่วมได้เป็น 3 ระดับคือ การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ การมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน และการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) หรือการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo Participation) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่คนในชุมชนไม่มีอำนาจใดๆในการตัดสินใจแต่

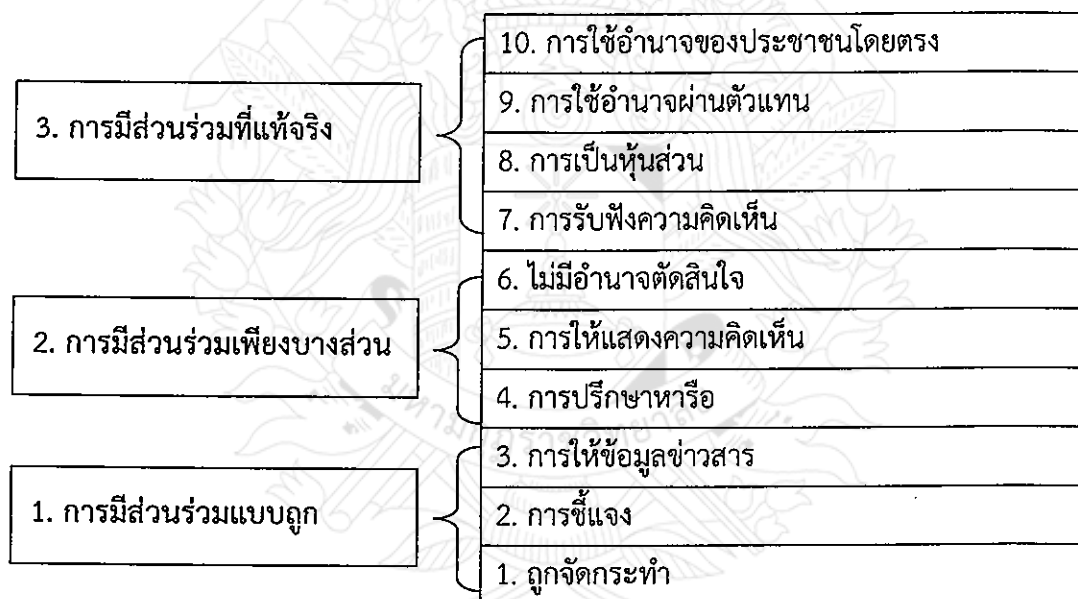
⁴⁷ เรื่องเดียวกัน.

กระทำตามการตัดสินใจของผู้อื่น (Manipulation) เช่น หน่วยงานภาครัฐฯ ผู้นำ เป็นต้น กิจกรรมสำคัญในการมีส่วนร่วมระดับนี้คือ การชี้แจง (Therapy) ให้เข้าใจ

ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน (Partial Participation) หรือการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม (Tokenism Participation) เป็นระดับการมีส่วนร่วมในส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น กิจกรรมสำคัญในระดับนี้คือ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่คนในชุมชน (Informing) การปรึกษาหารือกัน (Consultation) และการให้แสดงความคิดเห็น (Placation) แต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) หรือการมีส่วนร่วมที่อำนาจเป็นของประชาชน (Citizen Power) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้มีความสำคัญต่อประชาชนในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนของการพัฒนา ให้อำนาจในการตัดสินใจเป็นของประชาชน ซึ่งอาจจะผ่านตัวแทน (Delegated Poser) หรือประชาชนโดยตรง (Citizen Control) อันเป็นการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุด และมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและการดำเนินงานพัฒนาชุมชน⁴⁸

โดยระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้ง 3 ระดับ สรุปรูปได้ดังภาพประกอบที่ 2.1

ภาพประกอบที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3 ระดับ

⁴⁸WHO and UNICEF, Report of the international conference on primary health care, อ่างใน สิริพัฒน์ ลาภจิตร, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์รัฐ- ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 33.

ส่วนแนวคิดของ ริฟกิน (Rifkin) มองว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนั้น มี 5 ระดับ คือ

- 1) ประชาชนเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ โดยเป็นผู้รับบริการและรับความรู้จากเจ้าหน้าที่
- 2) ประชาชนเข้าร่วมดำเนินโครงการในลักษณะแรงงาน การบริจาคสิ่งของ อำนาจการตัดสินใจเป็นของเจ้าหน้าที่
- 3) ประชาชนเข้าร่วมโครงการและร่วมตัดสินใจกิจกรรมนั้นดำเนินอย่างไร แต่วัตถุประสงค์และการวางแผนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจ
- 4) ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมและเพิ่มบทบาทร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในการควบคุมและประเมินโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
- 5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนโครงการ โดยประชาชนหรือตัวแทนเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทั้งหมด⁴⁹

ในทุกสังคมจะมีกลุ่มคนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองและมีระดับของการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไป อาจแบ่งเป็นลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามากได้ดังนี้

- 1) รับฟังข่าวสารทางการเมือง
- 2) ออกเสียงลงคะแนน
- 3) ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
- 4) ชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
- 5) ช่วยโฆษณาพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศสนับสนุนหรือให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วไป
- 6) ติดต่อแสดงความคิดเห็น หรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
- 7) สนับสนุนด้วยการบริจาคให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- 8) ติดตามหาเสียงของนักการเมือง
- 9) ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
- 10) เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ
- 11) เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
- 12) ช่วยหาเงินให้พรรค

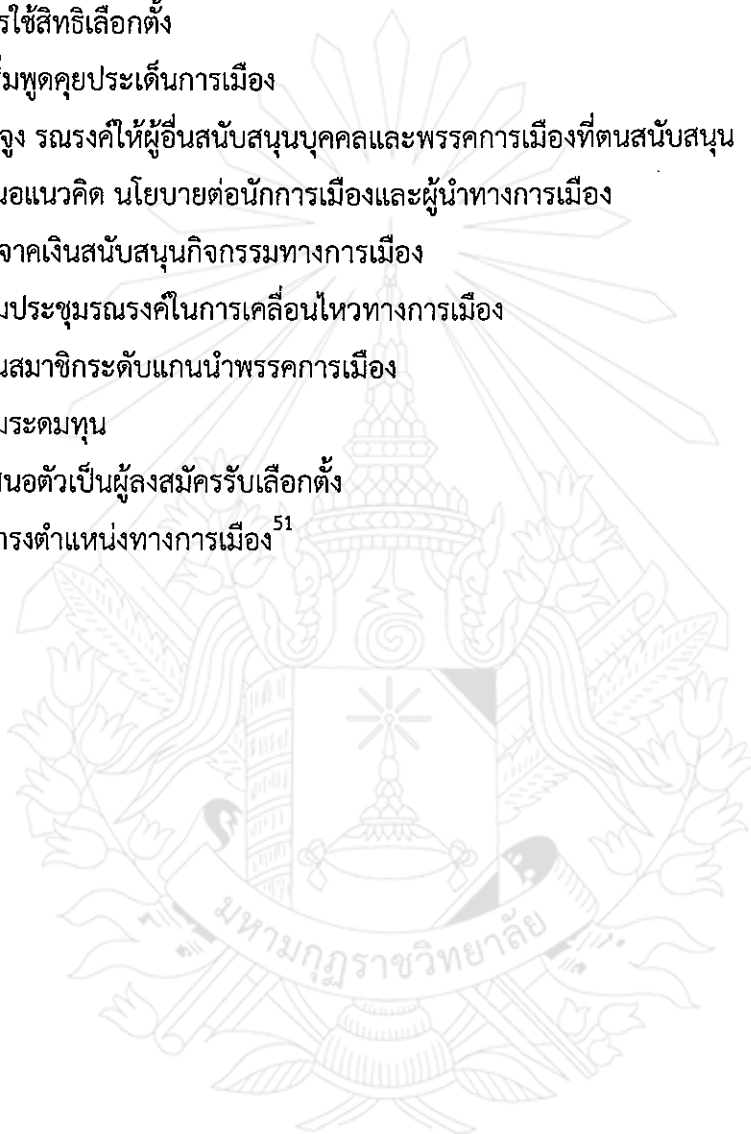
⁴⁹ Rifkin H, Patient Education and Management : A Team Approach in Diabetes Mellitus : Theory and Practice, อ่างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

13) สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง

14) เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับเลือกตั้ง⁵⁰

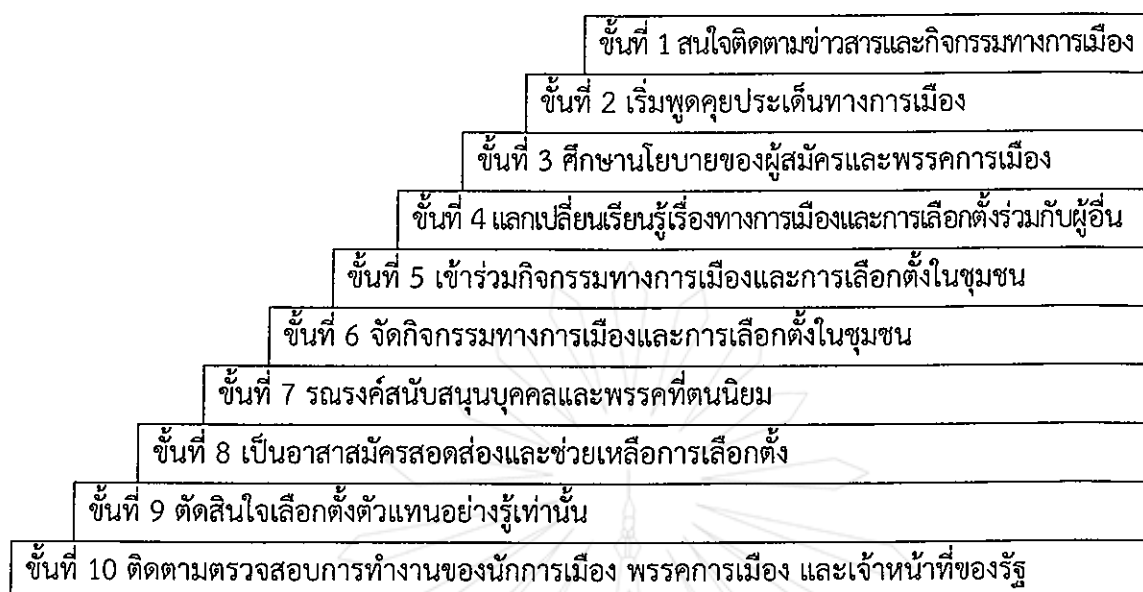
ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

- 1) การติดตามข่าวสารบ้านเมือง
- 2) การใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 3) ริเริ่มพูดคุยประเด็นการเมือง
- 4) ชักจูง รมรณรงค์ให้ผู้อื่นสนับสนุนบุคคลและพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน
- 5) เสนอแนวคิด นโยบายต่อนักการเมืองและผู้นำทางการเมือง
- 6) บริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง
- 7) ร่วมประชุมรณรงค์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง
- 8) เป็นสมาชิกระดับแกนนำพรรคการเมือง
- 9) ร่วมระดมทุน
- 10) เสนอตัวเป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง
- 11) ดำรงตำแหน่งทางการเมือง⁵¹

⁵⁰ เดช อิงคสิทธิ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก), 2545, หน้า 33.

⁵¹ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง”, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2552, (อัสสำเนา).

ภาพประกอบที่ 2.2 บันไดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2.3.7 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1) ปัจจัยทางด้านเพศ

เพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เขายังพบว่าในหมู่คนที่มีความรู้สูง (ผู้ชายเข้ามีส่วนร่วมมากกว่า) แต่ในหมู่คนที่มีความรู้สูงอัตราความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ชายและผู้หญิงมีน้อยมาก สิ่งที่ทำให้เพศชายและเพศหญิงมีอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน พบว่า มีเหตุมาจากการผู้ชายมีความรู้เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการเมืองมากกว่าผู้หญิง กล่าวคือ ความรู้ที่คิดว่าตนมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง นอกจากนี้ ยังพบว่าอัตราความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเพศชายและเพศหญิงจะลดน้อยลงก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่มากขึ้น คือผู้หญิงมีความรู้มากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการออกไปทำงานนอกบ้าน และมีการขยายตัวของภาคเอกชนเกี่ยวกับสิทธิสตรี

2) ปัจจัยทางด้านอายุ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น ผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองจะอายุสูงขึ้น โดยเฉพาะจะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีอายุน้อยนั้นมีระดับการศึกษาสูงมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก

3) ปัจจัยทางด้านสถานะทางสังคม

สถานภาพสมรส การสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาท ซึ่งเห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท ชาวชนบทจะสมรสเมื่ออายุยังน้อยและมี

ความตั้งใจที่จะสมัครหรือแต่งงาน ทั้งนี้เพราะชาวชนบทจะสมัครเมื่ออายุยังน้อยและมีความตั้งใจที่สมัครหรือแต่งงาน ทั้งนี้เพราะชาวชนบทถือว่าการแต่งงานเท่ากับเป็นการให้สถานภาพทางสังคมของความเป็นผู้ใหญ่ ให้แก่ผู้สมัคร การสมัครจึงเท่ากับเป็นการกำหนดสถานภาพและบทบาทของคู่แต่งงานให้มีมากขึ้นและมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

4) ปัจจัยด้านการศึกษา

ในประเทศแถบตะวันตกผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงยังมีความเข้าใจและความรับรู้ทางการเมือง การปกครอง ซึ่งมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และจะสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ มีความคิดเห็นทางการเมืองมากขึ้น การสนทนาปราศรัยเรื่องราวทางการเมืองมากขึ้น มีโอกาสเป็นสมาชิกองค์กรทางสังคมและการเมืองมากขึ้น มีความเชื่อมั่นยอมรับในสภาพแวดล้อมต่อบุคคลอื่นและพยายามที่จะช่วยบุคคลอื่นมากขึ้น

5) ปัจจัยทางด้านอาชีพ

ความแตกต่างของอาชีพโดยจำแนกเป็นงานภาคราชการและงานเอกชน จะมีทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ได้จำแนกทัศนคติทางการเมืองเป็นความทันสมัยทางการเมืองและความเป็นนักอนุรักษ์นิยมทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ทำงานภาคเอกชนจะมีความทันสมัยทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ทำงานราชการ

6) ปัจจัยทางด้านรายได้

ส่วนใหญ่ได้ชี้ให้เห็นว่า รายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอธิบายว่าบุคคลที่มีรายได้สูงมากขึ้นเพียงโดยอ้อมมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจและเข้าร่วมทางการเมือง หรืออีกนัยหนึ่ง รายได้เป็นปัจจัยตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองคนผิวดำทางตอนใต้ของสหรัฐ อย่างไรก็ตาม ได้ให้ข้อสังเกตว่ารายไดยังคงเป็นตัวแปรที่มีลักษณะน่าสนใจเพราะมีอิทธิพลและเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อการจูงใจให้บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมือง

7) ปัจจัยทางด้านพินภูมิทางการเมือง

การเป็นบุคคลที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบสมัยใหม่ โดยตื่นตัวและสามารถมองตนเองในบทบาทสองคล้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความทันสมัยทางการเมือง นั้นการสนิทสนมและความคุ้นเคยทางการเมืองเป็นการสร้างความผูกพันระหว่าง บุคคลทั่วไป และนักการเมือง จากความผูกพันดังกล่าวทำให้บุคคลพร้อมที่จะรับแบบแผนใหม่ของการอบรม ชัดเกล้าทางการเมืองได้

8) ปัจจัยทางด้านการสังกัดกลุ่มของบุคคล

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรของบุคคลว่ามีผลต่อการเมืองที่น่าสนใจดังนี้

8.1) บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม มีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองติดตามปัญหาทางการเมืองและไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มจะได้รับข่าวสารทางการเมือง จากกลุ่มของตน นอกจากนั้นยังพบว่า ยิ่งบุคคลที่มีส่วนร่วมใน กลุ่มมากขึ้น ยิ่งมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นจะมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นด้วย

8.2) ในบรรดาผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่มจะมีส่วนร่วมทางการเมือง น้อยกว่าผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มเพียงกลุ่มเดียว และผู้ที่เป็สมาชิกที่มีความคล้ายคลึงกันของสมาชิก

9) ปัจจัยทางด้านการมีบทบาทในชุมชน

ผู้มีบทบาทในชุมชนเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกันกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม เป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์การที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ และการติดต่อกับทางราชการใน เรื่องปัญหาสังคม⁵²

2.3.8 เจือ้นไขการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วม หรือไม่เข้าร่วมนั้น มีเจือ้นไขหลายประการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นไปด้วยความเต็มใจ หรือถูกบีบบังคับหรือผลักดันให้เข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้นเจือ้นไขในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจึงขึ้นอยู่กับหลายลักษณะด้วยกัน ดังนักวิชาการได้กล่าวถึงเจือ้นไขการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) ได้เสนอว่าบริบทหรือเจือ้นไขแวดล้อมของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1) ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจาก ความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ทรัพยากรที่ต้องการ ลักษณะประโยชน์ที่ได้รับ ความเชื่อมโยงของโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ การเข้าถึงการบริหารจัดการโครงการ และการครอบคลุมเนื้อหาการบริหารงานโครงการ

2) สภาพแวดล้อมของงานหรือกิจกรรมตามโครงการ ในปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และด้านประวัติศาสตร์⁵³

⁵² ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2539), หน้า 21-22.

⁵³ Cohen and Uphoff, Rural development participation: Concept and measures for project design, implementation and evaluation, อ้างใน สิริพัฒน์ ลากิจิตร, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, หน้า 35.

เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในแนวทางกว้างๆ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ได้กล่าวไว้ว่ามีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- 1) ประชาชนจะต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม
- 2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
- 3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม⁵⁴

เงื่อนไขพื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 4 ประการ คือ

1) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชาชนต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผน จัดการ ตลอดจนบริหารองค์กรและการใช้ทรัพยากรในที่สุด

2) ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม

3) ประชาชนจะต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในนัยหนึ่งนัยใด

4) ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนจะต้องมีโอกาส และความเป็นไปได้ที่จัดการด้วยตนเองในระบบพื้นฐานทางการเมืองเป็นสำคัญ⁵⁵

ปาริชาติ วลัยเสถียร ได้สรุปเงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา แบ่งได้ 6 ประเภท คือ

- 1) เงื่อนไขทางการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
- 2) เงื่อนไขของโครงการพัฒนา
- 3) เงื่อนไขของนักพัฒนา
- 4) เงื่อนไขของผู้นำ
- 5) เงื่อนไขทางการบริหารจัดการ

⁵⁴ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, อ้างแล้ว, หน้า 183-184.

⁵⁵ อนุภาพ ธีรลาภ, “การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2528, หน้า 21-22.

6) เจื่อนใจทางสังคมและจิตวิทยา⁵⁶

เจื่อนใจที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าที่ควร นั้นเป็นเพราะเหตุดังนี้

- 1) ทักษะของประชาชนที่มีต่อการเมือง คิดว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น มองการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง ไม่ใช่เรื่องของประชาชน
- 2) ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อท้องถิ่นและความเป็นท้องถิ่น กล่าวคือ คนไทยขาด Civic Culture ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น ไม่สนใจติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการและพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้า
- 3) วิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น คือชาวบ้านจะมีความประนีประนอมสูงเพราะมีความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา
- 4) วัฒนธรรมการยึดตัวบุคคล เป็นผลมาจากสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ ประชาชนขาดความรู้ที่แท้จริงทำให้ถูกชักนำและขาดอิสระในการตัดสินใจ⁵⁷

จากแนวคิดที่ตนดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับเจื่อนใจ 3 ประการ คือ

- 1) เจื่อนใจตัวบุคคล ได้แก่ ทักษะคติ ค่านิยม ความเชื่อส่วนบุคคล วิถีชีวิต ความรู้สึกและความผูกพันกับท้องถิ่น ความรู้ความสามารถและศักยภาพของประชาชน ความพึงพอใจ ความเต็มใจและอิสระในการเข้ามามีส่วนร่วม
- 2) เจื่อนใจเกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ ลักษณะของกิจกรรมโครงการพัฒนา การเข้าถึงการบริหารจัดการโครงการ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระบบบริหารจัดการ ความยืดหยุ่นของโครงการ ความต่อเนื่องของโครงการ ความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ทรัพยากรที่ต้องการ
- 3) เจื่อนใจสภาพแวดล้อม ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองชุมชน ผู้นำ ผู้มีอิทธิพล การไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ ในชุมชน การสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงาน เป็นต้น

2.3.9 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยทั่วไปแล้ว กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วม คือ การก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของ

⁵⁶ ปารีชาติ วลัยเสถียร, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542), หน้า 130-132.

⁵⁷ วุฒิสสาร ต้นไชย, การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาเพรส, 2543), หน้า 105.

สาธารณชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

- 1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชน ช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ
- 2) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา การให้ประชาชนมีส่วนร่วมมาตั้งแต่ต้นในการดำเนินงานสามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้
- 3) การสร้างฉันทามติ (Consensus Building) โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่ม ลดความขัดแย้งทางการเมือง และสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
- 4) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น ซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากประชาชน
- 5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง
- 6) ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม⁵⁸

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและการพัฒนาชุมชนหลายประการ ได้แก่ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับปรัชญาแนวความคิดและหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลกลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน ทำให้การพัฒนา มีความชอบธรรมทำให้เกิดความรักหวงแหนรับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาของคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนเท่านั้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลายทั้งด้านตัวบุคคล สังคม ชุมชน และหน่วยงานองค์กรต่างๆ โดยเป็นไปตามวิถีการมีส่วนร่วมแต่ละประเด็น ซึ่งในภาพรวมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวบุคคลในการพัฒนาศักยภาพ สังคมชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง เกิดความรักหวงแหน

⁵⁸ คณินนิตย์ ศรีบัวเอี่ยม, “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาสังคม เอกสารอัดสำเนาประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 2”, กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2545, (อัดสำเนา).

รับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ สร้างฉันทามติ ลดกระแสการต่อต้าน หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา มีการรวมพลังเกิดความสามัคคี เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐชาติซึ่งจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการส่องถ่ายกระจายอำนาจสู่ประชาชนท้องถิ่น

2.4 การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

2.4.1 ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

รัฐได้ใช้การมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการของรัฐโดยกระบวนการหรือยุทธวิธีที่รัฐใช้มีทั้งให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เข้ามาร่วมทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่มหรือกลุ่มคน ชุมชน และระดับองค์กร ตลอดทั้งการเลือกผู้แทนเพื่อเข้ามาทำหน้าที่จุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่องๆ ไป เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน⁵⁹ กรณีในมุมมองการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะพบว่าความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคล บุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามารับผิดชอบเพื่อการดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่ม หรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์⁶⁰ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย⁶¹

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาลตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้นอีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้นๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของ

⁵⁹ เสน่ห์ จามริก, การเมืองกับการศึกษาของไทย, (กรุงเทพมหานคร : โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2533), หน้า 29.

⁶⁰ กรรณิการ์ ชมดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการสารภี ตำบลท่าซ่าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2534, หน้า 9.

⁶¹ นรินทร์ จงวุฒิเวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : คักดีโสภณการพิมพ์, 2527), หน้า 183.

ประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง⁶²

2.4.2 ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตย

ความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่เป็นเพียงเพราะเหตุผลของระบอบประชาธิปไตยโดยตัวของมันเองหากแต่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของประชาชนประกอบกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ของสังคมนั้นๆ ด้วย เช่นที่ รูสโซ (Rousseau) เคยกล่าวไว้ว่า “ลักษณะการปกครองประเทศหนึ่งนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับสภาพของประเทศและจิตใจของประชาชนไม่ใช่การที่ระบบนั้นดียิ่งในตัวของมันเองแต่อย่างเดียว” ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมต่างๆ ของสังคมเป็นสำคัญ ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตย ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
- 2) ปัจจัยทางการศึกษา
- 3) ปัจจัยทางวัฒนธรรม
- 4) ปัจจัยในอุดมการณ์ทางการเมือง
- 5) ปัจจัยในเรื่องชนชั้นในสังคมและระบบสังคม⁶³

2.4.3 การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ

ปัจจุบันไทยมีรัฐธรรมนูญที่ประกาศขึ้นใช้ 25 ฉบับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบจากภาคประชาชน โดยมีหลักสำคัญเพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นที่ประจักษ์ชัดเจน สนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการปกครองให้กับประชาชน ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น นโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

⁶²Hillard และ Kemp, Citizen Politics, อ้างใน คะนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหาอุปสรรคและทางออก, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2545), หน้า 15.

⁶³สนิท ขาวสะอาด, “ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น : ศึกษากรณีโครงการประจําหมู่บ้านอำเภอเมืองนครพนมและอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2539, หน้า 35-39.

1) แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 78 กำหนดแนวนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐต้องดำเนินการโดยการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมถึงพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

2) แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 76-81 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

2.1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจทางการเมือง วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมการเมือง รวมทั้งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ (มาตรา 76)

2.2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจัดทำบริการสาธารณะ (มาตรา 78)

2.3) ส่งเสริมและสนับสนุนมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมสาธารณะของชุมชนรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกระดับให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (มาตรา 79)

2.4) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 81)⁶⁴

3) การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดหลักการในหมวด 14 การปกครองท้องถิ่น ดังนี้

3.1) ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 282)

3.2) เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหาร (มาตรา 284)

⁶⁴ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2549), หน้า 36-40.

3.3) เข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หากเห็นว่าเป็นสมควร ดำรงตำแหน่งต่อไป (มาตรา 285)

3.4) เข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่น เพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออก ข้อบัญญัติท้องถิ่น (มาตรา 286)

3.5) มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 287)⁶⁵

รัฐธรรมนูญได้เพิ่มการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาคีรัฐทุกระดับดังนี้

ก. สิทธิในการรับรู้ โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะในความ ครอบครองของหน่วยงานของรัฐ (มาตรา 58) และสิทธิมีส่วนร่วมในการรับรู้หรือคัดค้าน หรืออุทธรณ์ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่กระทบหรืออาจกระทบต่อตน (มาตรา 60)

ข. สิทธิในการร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์ โดยรัฐธรรมนูญ รับรองสิทธิขอข้อมูลคำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุมัติ อนุญาต หรือดำเนิน โครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยหรือส่วนได้เสียของตน หรือชุมชน และแสดงความเห็น ในเรื่องนั้นๆ หรือสิทธิในการทำประชาพิจารณ์เพื่อให้การดำเนินการมีความรอบคอบและรับฟังทุกฝ่าย (มาตรา 59)

ค. สิทธิในการร่วมคิด โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน มีสิทธิร่วมคิด และเข้าชื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (มาตรา 170) ประชาชน มีสิทธิออกเสียงเป็นประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีปรึกษาได้ (มาตรา 214) รวมทั้งการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ง. สิทธิในการร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่สามารถร่วมอนุรักษ์และ พัฒนาจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และฟื้นฟูจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 46 และ 79)

จ. สิทธิในการร่วมตรวจสอบ โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อกัน ร้องขอให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. ประธานศาลทั้งหลาย หรือข้าราชการระดับสูงได้ หากมีพฤติการณ์ส่อทุจริต หรือร้ายแรงผิดปกติ (มาตรา 303,304) สิทธิในการทำเรื่องร้องเรียน ต่อ ป.ป.ช. และสิทธิในการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครอง⁶⁶

กล่าวโดยสรุป หลักสำคัญเพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นที่ ประจักษ์ชัดเจน สนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการปกครองให้กับประชาชน

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143-148.

⁶⁶ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า, 1 ทศวรรษแห่งการปฏิรูปการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า, 2550), หน้า 69-70.

2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

2.5.1 ประวัติความเป็นมาอำเภอเกษตรวิสัย

อำเภอเกษตรวิสัย เป็นอำเภอชั้น 2 ของจังหวัดร้อยเอ็ดมีอาณาเขตกว้างขวางและเก่าแก่มากานาน มีประวัติความเป็นมาพอมีหลักฐาน จากคำเล่าสืบต่อกันมาว่าอำเภอเกษตรวิสัยเดิมชื่อ “เมืองเกษ” มีพระศรีเกษตรราธิไชย (เหง้า) เป็นอุปราชผู้ขอตั้งเมืองขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีพระบรมราชโองการให้ตั้งเมืองขึ้นใหม่ที่บ้านดอนเสาโอง (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอนมไพร) แต่พระศรีเกษตรราธิไชย (เหง้า) ผู้รับราชโองการเห็นว่าบ้านดอนเสาโองอยู่ในทำเลที่ไม่เหมาะสม จึงขอพระบรมราชานุญาตเปลี่ยนที่ตั้งเมืองใหม่จากบ้านดอนเสาโอง มาตั้งที่บ้านกู่กระโดน ซึ่งสมัยนั้นอยู่ในเขตเมืองสุวรรณภูมิเพราะเห็นว่าเป็นทำเลที่เหมาะสมมีความอุดมสมบูรณ์ดี และได้รับพระบรมราชานุญาตให้ขนานนามว่า “เมืองเกษ” เชื่อกันว่าที่ได้ชื่อว่าเมืองเกษเพราะดินแดนแห่งนี้มีต้นดอกเกษเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ถึงกับมีคำกล่าวขานสืบต่อกันมาเสมอว่า “ช้อยอยู่ก้าเมืองเกษค้ำน้ำชุ่ม ปลาทุมบ่อนคือแข่งแก่งหาง ปลานางบ่อน คือ ขางฟ้าลั่น จักจันฮ้อง คือ ฆ้องลั่นยาม” นั่นคือ เมืองเกษ แห่งทุ่งกุลาร้องไห้

ต่อมาปีพุทธศักราช 2358 เมืองสุวรรณภูมิได้ยกฐานะเป็นอำเภอเมืองเกษ จึงได้แยกการปกครองออกมาและยกฐานะเป็นอำเภอเรียกว่า “อำเภอหนองแวง” ในสมัยรัชกาลที่ 6 เพื่อให้พ้องชื่อกับตำบลที่ตั้งของตัวอำเภอ ในปี พ.ศ. 2489 จึงได้เปลี่ยนจากชื่ออำเภอหนองแวงเป็นอำเภอเกษตรวิสัย

2.5.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเกษตรวิสัยตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอจตุรพักตรพิมาน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองสรวงและอำเภอสุวรรณภูมิ

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าตูมและอำเภอชุมพลบุรี (จังหวัดสุรินทร์)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอปทุมรัตต์ และอำเภอนาโพธิ์ (จังหวัดมหาสารคาม)

2.5.3 การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอเกษตรวิสัยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 13 ตำบล 175 หมู่บ้าน

1. เกษตรวิสัย (Kaset Wisai)	18 หมู่บ้าน	8. กำแพง (Kamphaeng)	12 หมู่บ้าน
2. เมืองบัว (Mueang Bua)	13 หมู่บ้าน	9. กู่กาสิงห์ (Ku Ka Sing)	13 หมู่บ้าน
3. เหล่าหลวง (Lao Luang)	15 หมู่บ้าน	10. น้ำอ้อม (Nam Om)	9 หมู่บ้าน
4. สิงห์โคก (Sing Khok)	13 หมู่บ้าน	11. โนนสว่าง (Non Sawang)	14 หมู่บ้าน
5. ดงครั่งใหญ่ (Dong Khrang Yai)	13 หมู่บ้าน	12. ทุ่งทอง (Thung Thong)	9 หมู่บ้าน

6. บ้านฝาง (Ban Fang) 17 หมู่บ้าน 13. ดงครั่งน้อย (Dong Khrang Noi) 14 หมู่บ้าน
7. นองแวง (Nong Waeng) 15 หมู่บ้าน

2.5.4 การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอเกษตรวิสัยประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 15 แห่ง ได้แก่

เทศบาลตำบลกุกาสิงห์ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลกุกาสิงห์

เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเกษตรวิสัย

เทศบาลตำบลเมืองบัว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเมืองบัวทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเกษตรวิสัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเกษตรวิสัย (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย)

องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหลวง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเหล่าหลวงทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลสิงห์โคก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสิงห์โคกทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลดงครั่งใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดงครั่งใหญ่ทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝาง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านฝางทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองแวงทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลกำแพงทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลกุกาสิงห์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลกุกาสิงห์ (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์)

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ้อม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลน้ำอ้อมทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสว่าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโนนสว่างทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทุ่งทองทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลดงครั่งน้อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดงครั่งน้อยทั้งตำบล⁶⁷

ที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเกษตรวิสัย

1 ถ.ปัทมานนท์ ต.เกษตรวิสัย ห่างจากจังหวัด 47 กิโลเมตร พื้นที่ทั้งหมด 21352 ตร.กม.

ที่ทำการไปรษณีย์

ที่อยู่ 155 หมู่ 13 ถ.โรงไฟฟ้า รหัสไปรษณีย์ 45150 โทรศัพท์ (043) 589160

⁶⁷ สำนักปลัดอำเภอเกษตรวิสัย, “ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, ร้อยเอ็ด : สำนักปลัดอำเภอเกษตรวิสัย, 2554, (อัดสำเนา).

2.5.5 สภาพทั่วไปของอำเภอเกษตรวิสัย

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบ เหมาะสำหรับการทำนาและการเกษตรกรรม สภาพดินเป็นดินทราย เก็บความชื้นได้น้อย ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำระบบชลประทานและแหล่งน้ำเพียงพอ มักมีปัญหาฝนแล้ง น้ำท่วมในบางพื้นที่

ลักษณะภูมิอากาศ

พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ เหมาะสำหรับการทำนาและการเกษตรกรรมอื่น ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอเกษตรวิสัย อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำเป็นฤดูกาล 2 ชนิด โดยพัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว เรียกว่า มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อิทธิพลของลมมรสุมนี้จะทำให้บริเวณพื้นที่อำเภอเกษตรวิสัยประสบกับสภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง และมรสุมอีกชนิดหนึ่งคือ มรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ลมมรสุมนี้จะพัดจากทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่ในช่วงฤดูฝน ทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกทั่วไป สำหรับภูมิอากาศทั่วไปของอำเภอเกษตรวิสัยมีอากาศร้อนจัดและแห้งแล้งในฤดูร้อน และมีอากาศหนาวเย็น ในฤดูหนาว ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน : เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน

ฤดูฝน : เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว : เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม

การคมนาคม

1) ทางบก

- รถยนต์ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214
- สถานีขนส่ง หมายเลขโทรศัพท์
- สถานีรถไฟ หมายเลขโทรศัพท์

2) ทางน้ำ

- ท่าเรือขนส่งโดยสาร หมายเลขโทรศัพท์
- ท่าแพขนานยนต์ หมายเลขโทรศัพท์

3) ทางอากาศ

- ท่าอากาศยาน หมายเลขโทรศัพท์

เศรษฐกิจ

1) อาชีพหลัก ได้แก่ ทำการเกษตร

2) อาชีพเสริม ได้แก่ อุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ทอผ้าไหม สานตระกร้าจากผักตบชวา

3) จำนวนธนาคาร มี 2 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ โทรศัพท์ 0-4358-9151 และ

ธนาคารออมสิน โทรศัพท์ 0-4358-9022

การเกษตร

- 1) ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว
- 2) ชื่อแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลำกุดกู่ ลำน้ำเสียว ลำพลับพลา

ประชากร

- 1) จำนวนประชากรทั้งสิ้น รวม 99,886 คน
- 2) จำนวนประชากรชาย รวม 49,840 คน
- 3) จำนวนประชากรหญิง รวม 50,046 คน

สถานศึกษา

- 1) โรงเรียนมัธยม ได้แก่ โรงเรียนจันทบูรเบกษาอนุสรณ์ โทรศัพท์ 0-4358-9161
- 2) มหาวิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีพเกษตรวิสัย⁶⁸

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มหาชาติ เสริมใหม่ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น การใช้สิทธิ์เลือกตั้งเทศบาลอยู่ในระดับมาก การวางแผนพัฒนาเทศบาล และการตัดสินใจและตรวจสอบเทศบาลการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์เมื่อจำแนกตามลักษณะทางประชากรโดยภาพรวมพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ผู้มีสถานภาพโสด สมรส หม้าย และระดับการศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และเขตเลือกตั้ง พบว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 การใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เพศ สถานภาพโสด สมรส หม้าย อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และเขตเลือกตั้ง พบว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05⁶⁹

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁶⁹ มหาชาติ เสริมใหม่, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์), 2549, 106 หน้า.

จริยา ผลกล้า ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการศึกษาพบว่า

1) ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นประชาชนทั่วไป มากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 224 คน อายุ 26-40 ปี จำนวน 121 คน มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 127 คน มีอาชีพรับจ้าง/พนักงาน จำนวน 118 คน มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 130 คน

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ อยู่ในระดับปานกลาง

3) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตเทศบาลเมืองหัวหินอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมและด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ ไม่แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองภาพรวมและด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองและด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า มีความแตกต่างกันในรายคู่มากกว่า 1 คู่ ในด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาพรวมและด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง แตกต่างกันในรายคู่มากกว่า 1 คู่ ในภาพรวมและด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง

3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาพรวมและด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและด้านการแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ ไม่แตกต่างกัน จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน ไม่พบความแตกต่างกันในรายคู่

3.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน ไม่พบความแตกต่างกันในรายคู่⁷⁰

สุรียพร ครุสิทธิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเมืองการเลือกตั้งและด้านการวางแผนพัฒนา มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย ส่วนด้านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

2. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นคือ การให้ประชาชนได้รับทราบวาระนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลกำลังทำงานใด ให้รับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ให้มีโอกาสรับรู้ถึงนโยบาย แผนงาน หรือการจัดทำโครงการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล⁷¹

ธนพล กุลเพชรโชติ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์”

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมในระดับมากทุกด้านเช่นกัน คือ ด้านการเมือง การเลือกตั้งเทศบาล ด้านการวางแผนพัฒนาเทศบาล และด้านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาล ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมของประชาชนต่อเทศบาลตำบลบ้านกรวด คือควรให้มีการจัดระเบียบของชุมชนด้านความสงบเรียบร้อยและการจราจร ควรให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมความสะอาดและการกำจัดขยะมูลฝอย ควรให้มีการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็ก เยาวชน และเบี้ยยังชีพคนชรา

⁷⁰ จริยา ผลกล้า, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”, ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต), 2551, 108 หน้า.

⁷¹ สุรียพร ครุสิทธิ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์”, ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์), 2552, 100 หน้า.

อย่างทั่วถึง ควรให้มีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน และควรให้เพิ่มระบบการหารบริการ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ตามลำดับ⁷²

จีราภรณ์ สารศรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์”

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเมืองการเลือกตั้ง และด้านการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อยู่ในระดับปานกลาง

2. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น คือ ให้ปรับปรุงซ่อมแซมถนนในพื้นที่ ควรเพิ่มงบประมาณพัฒนาชุมชนให้มาก ให้มีการชี้แจง นโยบายการพัฒนาชุมชนแก่ประชาชนรับทราบ ให้จัดการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ไทยสามัคคีเป็นไปด้วยความสุจริต โปร่งใส และให้เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ไทยสามัคคีออกไปรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน⁷³

สุจินตนา โสภาเวชย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” ผลวิจัยพบว่า “ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมืองและด้านการติดตามตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาล ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง ที่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

โดยสรุป ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประชาชนที่มีความแตกต่างกัน

⁷² ธนพล กุลเพชรโชติ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์”, ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์), 2552, 92 หน้า.

⁷³ จีราภรณ์ สารศรี, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์”, ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์), 2552, 95 หน้า.

ระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน”⁷⁴

เพ็ญสิริ วิเศษสุวรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ ด้านการเมืองการเลือกตั้ง ด้านการวางแผนและพัฒนา และด้านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามลำดับ

2. ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมโดยประเด็นที่ได้รับการเสนอแนะมากที่สุด คือ ในการจัดทำแผนงาน/โครงการควรให้มีความโปร่งใส รองลงมา คือ ในการวางแผนพัฒนาควรรับฟังความคิดเห็น/ประชาชนทั้งในระดับตำบลและหมู่บ้าน และควรมีการรายงานผลการดำเนินงานของเทศบาลและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบตามลำดับ⁷⁵

วนิดา แวววงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลจากการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ด้านการตรวจสอบทางการเมือง และด้านความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของประชาชนต่อเทศบาลตำบลโนนดินแดง คือควรมีการปรับปรุงและรักษาความสะอาดถนนและรางระบายน้ำ ในเขตเทศบาลรวมทั้งการกำจัดขยะและ

⁷⁴ สุจินตนา โสภานเวทย์, “การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”, การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม), 2552, 96 หน้า.

⁷⁵ เพ็ญสิริ วิเศษสุวรรณ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์), 2553, 95 หน้า.

สิ่งปฏิรูป ควรปรับปรุงระบบการประชาสัมพันธ์เสียงไร้สายของเทศบาลให้ใช้งานได้ดี และทั่วถึงทุกชุมชน และควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของเทศบาล ตามลำดับ⁷⁶

ประเสริฐ สะภา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า

1) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รองลงมาได้แก่ ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ มีการทุจริตซื้อสิทธิ์ขายเสียง ประชาชนไม่สนใจในกิจกรรมการเมืองท้องถิ่น ประชาชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเรื่องการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองท้องถิ่นไม่นำข้อคิดเห็นจากประชาชนไปปฏิบัติ ประชาชนไม่ค่อยจะรวมกลุ่มกัน และประชาชนไม่กล้าแสดงออกถึงความต้องการต่าง ๆ เท่าที่ควร

ข้อเสนอการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้ ควรประชาสัมพันธ์การไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มาก จัดตั้งอาสาพัฒนาประชาธิปไตย การกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความสุจริตและเป็นธรรม ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของการเมืองท้องถิ่นโดยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง จัดป้ายประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองท้องถิ่น และรวมกลุ่มกันเพื่อที่จะได้ มีแรงผลักดันสิ่งๆ ที่ประโยชน์ต่อส่วนรวม จัดทำประชาพิจารณ์ก่อนที่จะทำโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ และจัดทำตู้รับเรื่องราวรับฟังความคิดเห็นของประชาชน⁷⁷

⁷⁶ วนิดา แวววงศ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์), 2553, 100 หน้า.

⁷⁷ ประเสริฐ สะภา, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ), 2554, 102 หน้า.

รังสิวุฒิ ขำนาญงาม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนเจริญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนเจริญ อำเภอ บ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน ทัศนคติและการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเมืองการเลือกตั้ง และด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น รองลงมา ควรเพิ่มงบประมาณพัฒนาชุมชนให้มากและควรให้เจ้าหน้าที่ ออกไปรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ตามลำดับ⁷⁸

ศิริพงษ์ วีระภัทรกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเทศบาลสตึก ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรณรงค์การเลือกตั้ง และประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ คือ ด้านการรณรงค์การเลือกตั้งและประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ด้านการเมืองการเลือกตั้ง และด้านที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ต้องการให้หน่วยงานของเทศบาลโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งได้รับรู้ถึงกำหนดการเลือกตั้งตั้งแต่วันประกาศรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีให้มากยิ่งขึ้น รองลงมาคือ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีแนวทางในการร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการซื้อสิทธิขายเสียงของการเลือกตั้ง และต้องการให้หน่วยงานของเทศบาลจัดการเลือกตั้งด้วยความเป็นธรรมความเสมอภาคต่อผู้สมัครทุกคน ตามลำดับ⁷⁹

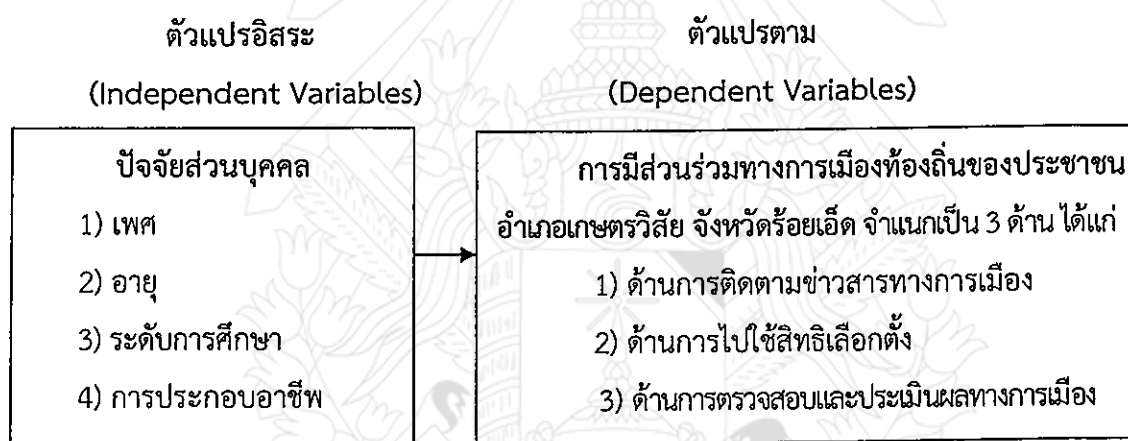
⁷⁸รังสิวุฒิ ขำนาญงาม, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนเจริญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์), 2554, 98 หน้า.

⁷⁹ศิริพงษ์ วีระภัทรกุล, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเทศบาลสตึก ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์), 2554, 110 หน้า.

สรุปได้ว่ามูลเหตุที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ เนื่องมาจากความไม่รู้ไม่เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความไม่สนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ การเข้ามามีส่วนร่วมจะเป็นแบบผู้สังเกตการณ์มากกว่าที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนเรื่องรูปแบบนั้นมิใช่สาเหตุสำคัญแต่ประการใด ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางสรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ แมคคอสกี้ เฮอร์เบิร์ต (McClosky, Herbert) ได้ให้ความเห็นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งอ้างในหนังสือเรื่อง จิตวิทยาการเมือง⁸⁰ มาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพประกอบที่ 2.3

ภาพประกอบที่ 2.3 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

⁸⁰McClosky, Herbert, "Political Participation", in The International Encyclopedia of the Social Science. อ้างใน ณรงค์ ลินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, อ่างแก้ว, หน้า 33.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.1.1 ประชากร

ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎร
ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 72,918 คน (ที่มา : สำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดร้อยเอ็ด)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขต อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
จำนวน 400 คน จะนำเสนอเทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane)¹

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	ขนาดของประชากร
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนทางสถิติร้อยละ 5 หรือ .05

$$\begin{aligned} \text{แทนสูตร} \quad n &= \frac{72,918}{1 + 72,918 \times (0.05)^2} \\ &= 397.817 \end{aligned}$$

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 397.817 คน เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้มีขนาดตัวอย่างมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน

3.2.2 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling)² โดยการแบ่งแบบโควตา จากจำนวนกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่มอาชีพ คือ 1) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 3) รับจ้าง/เกษตรกรกรรม และ 4) นักเรียน นักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น กลุ่มอาชีพละ 100 คน ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านระยะเวลาและงบประมาณที่มีไม่มากนัก กลุ่มตัวอย่างจะกระจายไปทุก ๆ ตำบล รวมทั้งสิ้น 15 ตำบล

3.2.3 สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)³ ซึ่งเป็นแบบหนึ่งของการสุ่มตัวอย่างประเภทไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non Probability Sampling Methods) โดยเลือกใครก็ได้ที่มีลักษณะตรงกับประชากร เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจนครบจำนวนที่ได้กำหนดไว้

¹ ผศ.ดร.ยุทธ ไกยวรรณ และ ผศ.ดร.กุสุมา ผลาพรหม, พื้นฐานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2553), หน้า 122.

² บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น ฉบับแก้ไขปรับปรุง, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2553), หน้า 45.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 44.

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดค่าคะแนนของคำตอบ ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด ⁴

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสาร ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำผลงานทางวิชาการ

3.4.2 กำหนดประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการทราบ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เพื่อจะนำไปใช้ในการสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม

3.4.3 สร้างแบบสอบถามโดยประยุกต์และเก็บความหมาย รายละเอียดจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับตัวแปรมาเขียนข้อคำถามขึ้น และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงต่อไป

3.4.4 แก้ไขตามอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขความเที่ยงตรงทั้งด้านโครงสร้างเนื้อหา และสำนวนภาษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 99.

กับข้อคำถามประเมินความถูกต้องโดย ใช้สูตรการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์ (Item Objective Index) หรือ IOC⁵ มีเกณฑ์ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 0 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่วัดตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบของแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC คำนวณได้ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหาหรือระหว่าง
ข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

(เกณฑ์ในการเลือกคำถาม พิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.67)

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

- 1) ดร.ประพิศ โบราณมูล ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาการวิจัยและสถิติ
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
วุฒิการศึกษ กศ.ม. (สังคมศึกษา) ปร.ด. (วัฒนธรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 2) นายเอี่ยม อามาตย์มุลตรี ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชตติยะวงษา/อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
วุฒิการศึกษ พ.ม. กศ.บ. (ภาษาไทย) กศ.ม. (การสอนภาษาไทย)
- 3) นายวิทยา หันชัยศรี ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างและเนื้อหา
ตำแหน่ง ห้องถิ่นอำเภอเกษตรวิสัย
วุฒิการศึกษ ศศ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยนินดา

3.4.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปวิเคราะห์ค่า IOC จากการหาค่าความเที่ยงตรง
(Content Validity) ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ผลปรากฏว่าได้ค่า IOC ที่ระดับ 0.67 จำนวน 2 ข้อ
และค่า IOC ที่ระดับ 1 จำนวน 17 ข้อ

⁵ ยุทธ ไกยวรรณ, พื้นฐานการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2545),
หน้า 159.

3.4.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.4.7 การทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดำเนินการเป็นลำดับ ดังนี้

1) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ ตัดสินว่าข้อนั้นมีอำนาจจำแนกใช้ได้ สมควรนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.27-0.75

2) นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)⁶ ผลการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .80

3.4.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียนนายอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.5.2 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมด้วยผู้ช่วยผู้วิจัย โดยนำแบบสอบถามไปแจกให้กลุ่มตัวอย่าง โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟัง โดยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด

3.5.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแล้วทั้งหมด เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ

3.6.2 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้แล้วมาดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์

3.6.3 นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 96.

3.6.4 วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อ แล้วแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51-5.00	หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51-4.50	หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51-3.50	หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51- 2.50	หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.50	หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ⁷

3.6.5 การทดสอบเพื่อการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จัดทำโดยการทดสอบค่าสถิติ t - test และ One - way ANOVA โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อพบความแตกต่าง ทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีการของ (Scheffe's Method) เพื่อหาความแตกต่างรายคู่

3.6.6 วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency)

3.6.7 นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1 การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1) การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ⁸ คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$r = \frac{R_u - R_L}{f}$$

เมื่อ	r	แทน	อำนาจจำแนก
	f	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำซึ่งเท่ากัน
	R _u	แทน	จำนวนคนกลุ่มสูงที่ตอบถูก
	R _L	แทน	จำนวนคนกลุ่มต่ำที่ตอบถูก

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 100.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 99.

2) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)⁹ คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	s_i^2	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	s^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3.7.2 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1) ค่าร้อยละ (Percentage)¹⁰ คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2) ค่าเฉลี่ย (\bar{X})¹¹ คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคน

⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 122.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 124.

3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)¹² คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	X ²	แทน	ผลรวมกำลังสอง ของคะแนนในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคน
	Σ	แทน	ผลรวม

4) ค่า t-test¹³ ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระสองกลุ่ม คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการ แจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
	\bar{X}_1, \bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	S_1^2, S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	n_1, n_2	แทน	จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และกลุ่ม ที่ 2 ตามลำดับ

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 126.

¹³ ชานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.อินเตอร์ พรีนธ์ จำกัด, 2550), หน้า 180.

5) ค่า F-test¹⁴ ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป คำนวณจากสูตร
ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
 MS_b แทน ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 MS_w แทน ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 195.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้เสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสองกลุ่ม (Independent)
F	แทน	ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างสามกลุ่มขึ้นไป
SS	แทน	ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกของคะแนนยกกำลังสอง (Mean of Square)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
Sig	แทน	ค่าความน่าจะเป็น
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การทดสอบค่าที่ t-test และความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) หรือ F-test

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียงลำดับความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.1-4.4

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	215	53.75
หญิง	185	46.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.75 และเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 - 25 ปี	100	25.00
26 - 40 ปี	98	24.50
41 - 55 ปี	110	27.50
56 ปีขึ้นไป	92	23.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 55 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 มีอายุระหว่าง 26 - 40 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 และมีอายุระหว่าง 56 ปีขึ้นไป จำนวน 92คน คิดเป็นร้อยละ 23.00

ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	76	19.00
มัธยมศึกษา	88	22.00
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	111	27.75
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	125	31.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมาที่มีการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 มีการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 และมีการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00

ตารางที่ 4.4 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	100	25.00
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	100	25.00
รับจ้าง/เกษตรกรกรรม	100	25.00
นักเรียน นักศึกษา	100	25.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ประกอบอาชีพรับจ้าง/เกษตรกรกรรม จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และนักเรียน นักศึกษา จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.5-4.8

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	4.59	0.63	มากที่สุด
ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.64	0.63	มากที่สุด
ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง	4.24	0.75	มาก
รวม	4.49	0.67	มาก

(n = 400)

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รองลงมา คือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสาร
ทางการเมือง โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	การรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ	4.85	0.44	มากที่สุด
2.	การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดจาถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน	4.74	0.58	มากที่สุด
3.	การติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมือง	4.16	0.72	มาก
4.	การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่การเมือง	4.66	0.73	มากที่สุด
5.	การให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้าน	4.67	0.80	มากที่สุด
6.	การแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ทางการเมืองโดยตรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือสื่อมวลชน	4.72	0.64	มากที่สุด
7.	การติดตามการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น	4.62	0.65	มากที่สุด
8.	การไปฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น	4.32	0.83	มาก
รวม		4.59	0.63	มากที่สุด

(n = 400)

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง โดยรวมทั้งแปดข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดหกข้อ และอยู่ในระดับมากสองข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 ที่ว่า “การรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ” รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ 2 ที่ว่า “การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดจาถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 ที่ว่า “การติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมือง”

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายองค์การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	4.78	0.54	มากที่สุด
2.	ชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายองค์การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	4.69	0.65	มากที่สุด
3.	มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายประชาธิปไตยในชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง	4.60	0.56	มากที่สุด
4.	เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง นายองค์การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	4.36	0.82	มาก
5.	เป็นผู้นำการหาเสียงในระดับชุมชนให้กับผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	4.76	0.54	มากที่สุด
รวม		4.64	0.63	มากที่สุด

(n = 400)

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมทั้งห้าข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดสี่ข้อ และอยู่ในระดับมากหนึ่งข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายองค์การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 5 ที่ว่า “เป็นผู้นำการหาเสียงในระดับชุมชนให้กับผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4 ที่ว่า “เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง นายองค์การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล”

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและ
ประเมินผลทางการเมือง โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัคร ขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรอง ให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง	4.09	0.68	มาก
2	ร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้ง เช่น กรรมการประจำ หน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน กรรมการการเลือกตั้ง ประจำหน่วยเลือกตั้ง เป็นต้น	4.06	0.76	มาก
3	ตรวจสอบดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกติกา	4.32	0.85	มาก
4	ติดตามผลการเลือกตั้ง	4.59	0.67	มากที่สุด
5	ติดตามการนับคะแนน	4.36	0.69	มาก
6	ติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่ ของรัฐ	4.03	0.79	มาก
รวม		4.24	0.75	มาก

(n =400)

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย
จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง โดยรวมทั้งหกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งข้อ และอยู่ในระดับมากห้าข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่
ข้อที่ 4 ที่ว่า “ติดตามผลการเลือกตั้ง” รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ 5 ที่ว่า “ติดตามการนับคะแนน” ส่วนข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 6 ที่ว่า “ติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ”

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.9-4.10

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	215	4.48	0.69	มาก
หญิง	185	4.50	0.65	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	215	4.48	0.69	-1.00	0.24
หญิง	185	4.50	0.65		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	215	4.60	0.65	มากที่สุด
หญิง	185	4.58	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	215	4.60	0.65	1.34	0.18
หญิง	185	4.58	0.60		

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	215	4.66	0.61	มากที่สุด
หญิง	185	4.62	0.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.14 แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	215	4.66	0.61	1.76	0.08
หญิง	185	4.62	0.65		

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	215	4.28	0.73	มาก
หญิง	185	4.20	0.77	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.16 แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	215	4.28	0.73	1.87	0.06
หญิง	185	4.20	0.77		

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 - 25 ปี	100	4.46	0.74	มาก
26 - 40 ปี	98	4.48	0.70	มาก
41 - 55 ปี	110	4.49	0.68	มาก
56 ปีขึ้นไป	92	4.52	0.54	มากที่สุด
รวม	400	4.49	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งช่วงอายุ คือ 56 ปีขึ้นไป และอยู่ในระดับมากสามช่วงอายุ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำคือ อายุระหว่าง 41 - 55 ปี อายุระหว่าง 26 - 40 ปี และอายุระหว่าง 18 - 25 ปี

ตารางที่ 4.18 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.37	3	0.12	2.40	0.06
ภายในกลุ่ม	19.80	396	0.05		
รวม	20.17	399			

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 - 25 ปี	100	4.55	0.73	มากที่สุด
26 - 40 ปี	98	4.58	0.65	มากที่สุด
41 - 55 ปี	110	4.60	0.60	มากที่สุด
56 ปีขึ้นไป	92	4.63	0.54	มากที่สุด
รวม	400	4.59	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสี่ช่วงอายุ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาคือ อายุ 56 ปีขึ้นไป อายุระหว่าง 41 - 55 ปี อายุระหว่าง 26 - 40 ปี และอายุระหว่าง 18 - 25 ปี

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.84	3	0.28	1.47	0.19
ภายในกลุ่ม	75.24	396	0.19		
รวม	76.08	399			

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 - 25 ปี	100	4.70	0.51	มากที่สุด
26 - 40 ปี	98	4.62	0.67	มากที่สุด
41 - 55 ปี	110	4.58	0.77	มากที่สุด
56 ปีขึ้นไป	92	4.65	0.56	มากที่สุด
รวม	400	4.64	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสี่ช่วง ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าคือ อายุระหว่าง 18 - 25 ปี อายุ 56 ปีขึ้นไป อายุระหว่าง 26 - 40 ปี และอายุระหว่าง 41 - 55 ปี

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.37	3	0.12	1.33	0.23
ภายในกลุ่ม	35.64	396	0.09		
รวม	36.01	399			

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและ
ประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 - 25 ปี	100	4.17	0.89	มาก
26 - 40 ปี	98	4.22	0.80	มาก
41 - 55 ปี	110	4.30	0.57	มาก
56 ปีขึ้นไป	92	4.27	0.72	มาก
รวม	400	4.24	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย
จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ
พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองช่วง ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าคือ อายุระหว่าง 41 - 55 ปี อายุ 56 ปีขึ้นไป
อายุระหว่าง 26 - 40 ปี และอายุระหว่าง 18 - 25 ปี

ตารางที่ 4.24 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง
จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.46	3	0.15	0.79	0.46
ภายในกลุ่ม	75.24	396	0.19		
รวม	75.70	399			

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย
จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	76	4.45	0.75	มาก
มัธยมศึกษา	88	4.48	0.70	มาก
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	111	4.50	0.65	มาก
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	125	4.51	0.58	มากที่สุด
รวม	400	4.49	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามระดับ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งระดับ และอยู่ในระดับมากสามระดับ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษา

ตารางที่ 4.26 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.45	3	0.15	0.88	0.44
ภายในกลุ่ม	67.32	396	0.17		
รวม	67.77	399			

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	76	4.55	0.72	มากที่สุด
มัธยมศึกษา	88	4.54	0.68	มากที่สุด
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	111	4.60	0.58	มากที่สุด
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	125	4.68	0.55	มากที่สุด
รวม	400	4.59	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามระดับ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสี่ระดับ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลำต่ำ คือ ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

ตารางที่ 4.28 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.49	3	0.16	1.14	0.07
ภายในกลุ่ม	55.44	396	0.14		
รวม	55.93	399			

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	76	4.75	0.64	มากที่สุด
มัธยมศึกษา	88	4.64	0.55	มากที่สุด
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	111	4.60	0.60	มากที่สุด
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	125	4.58	0.72	มากที่สุด
รวม	400	4.64	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามระดับพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสี่ระดับ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่า คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ตารางที่ 4.30 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.86	3	0.29	1.61	0.29
ภายในกลุ่ม	71.28	396	0.18		
รวม	72.14	399			

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	76	4.25	0.70	มาก
มัธยมศึกษา	88	4.14	0.85	มาก
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	111	4.30	0.63	มาก
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	125	4.28	0.82	มาก
รวม	400	4.24	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามระดับ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสี่ระดับ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลำดับต่ำ คือ ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

ตารางที่ 4.32 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.78	3	0.26	1.18	0.10
ภายในกลุ่ม	87.12	396	0.22		
รวม	87.90	399			

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	100	4.50	0.65	มาก
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	100	4.45	0.70	มาก
รับจ้าง/เกษตรกรกรม	100	4.49	0.71	มาก
นักเรียน นักศึกษา	100	4.50	0.62	มาก
รวม	400	4.49	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามการประกอบอาชีพ พบว่า
อยู่ในระดับมากที่สุดอาชีพ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ นักเรียน นักศึกษา อาชีพรับราชการ/
รัฐวิสาหกิจ/พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาชีพรับจ้าง/เกษตรกรกรม และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจ
ส่วนตัว

ตารางที่ 4.34 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.36	3	0.12	2.40	0.12
ภายในกลุ่ม	19.80	396	0.05		
รวม	20.16	399			

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	100	4.55	0.73	มากที่สุด
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	100	4.58	0.70	มากที่สุด
รับจ้าง/เกษตรกร	100	4.60	0.56	มากที่สุด
นักเรียน นักศึกษา	100	4.63	0.54	มากที่สุด
รวม	400	4.59	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามการประกอบอาชีพ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดคืออาชีพ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าต่ำ คือ นักเรียน นักศึกษา อาชีพรับจ้าง/เกษตรกร อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4.36 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.59	3	0.20	1.11	0.54
ภายในกลุ่ม	71.28	396	0.18		
รวม	71.87	399			

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	100	4.55	0.75	มากที่สุด
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	100	4.60	0.51	มากที่สุด
รับจ้าง/เกษตรกร	100	4.64	0.48	มากที่สุด
นักเรียน นักศึกษา	100	4.57	0.77	มากที่สุด
รวม	400	4.59	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามการ
ประกอบอาชีพ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดอาชีพ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่า คือ อาชีพรับจ้าง/
เกษตรกร อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว นักเรียน นักศึกษา และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงาน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4.38 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.51	3	0.17	1.70	0.34
ภายในกลุ่ม	39.60	396	0.10		
รวม	40.11	399			

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.39 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและ
ประเมินผลทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	100	4.14	0.88	มาก
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	100	4.25	0.72	มาก
รับจ้าง/เกษตรกร	100	4.28	0.70	มาก
นักเรียน นักศึกษา	100	4.30	0.68	มาก
รวม	400	4.24	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
ตามการประกอบอาชีพ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสี่อาชีพ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าต่ำ คือ นักเรียน
นักศึกษา อาชีพรับจ้าง/เกษตรกร อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงาน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4.40 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง
จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.38	3	0.13	0.68	0.93
ภายในกลุ่ม	75.24	396	0.19		
รวม	75.62	399			

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.41-4.43

ตารางที่ 4.41 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ	14
2	ควรให้ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ทางการเมืองท้องถิ่น โดยการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น	7

จากตารางที่ 4.41 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ประชาชนเสนอแนะว่า ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และควรให้ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ทางการเมืองท้องถิ่น โดยการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 4.42 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ควรมีการกระตุ้น รณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น	12
2	ควรสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองให้ประชาชน	5

จากตารางที่ 4.42 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ประชาชนเสนอแนะว่า ควรมีการกระตุ้น รณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น และควรสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองให้ประชาชน

ตารางที่ 4.43 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน
อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น	9
2	ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน และการบริหารเพื่อความโปร่งใส	4

จากตารางที่ 4.43 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง ประชาชนเสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน และการบริหารเพื่อความโปร่งใส

เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการกระตุ้น รมรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 72,918 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) และการแบ่งแบบโควตา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายปิด ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ โดยใช้หลักของ Rating Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ ทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว F-test หรือ One-way ANOVA โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผล

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.75 มีอายุระหว่าง 41 – 55 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

5.1.2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รองลงมา คือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งแปดข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 ที่ว่า “การรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 ที่ว่า “การติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมือง”

2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งห้าข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4 ที่ว่า “เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล”

3) ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งหกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4 ที่ว่า “ติดตามผลการเลือกตั้ง” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 6 ที่ว่า “ติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ”

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ต่างกัน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการกระตุ้น หนุนแรงใจให้ประชาชน ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

5.2.1 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนให้ความสนใจทางการเมืองมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง ซึ่งหน่วยงานทุกหน่วยงานได้จัดทำแผนพับ ใบปลิว การออกประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล กุลเพชรโชติ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ สะภา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนของไทย รู้จักดีมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญ บทบาทของตนเองต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และการที่ประชาชนเข้าถึงข่าวสารได้มากขึ้นกว่าเดิม ประกอบกับมีการรณรงค์ ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่นอนหลับทับสิทธิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มหาชาติ เสริมใหม่ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ การใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ สะภา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น และมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการปกครองท้องถิ่น เกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบและประเมินผลทางการเมืองไม่มากนัก ส่วนใหญ่รู้เพียงว่าตนเองต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น หลังเลือกตั้งแล้ว บทบาทของประชาชนจะสิ้นสุดลงเท่านั้น ประชาชนไม่เข้าใจว่าตนเองจะต้องมีบทบาทอื่น ๆ อีก โดยเฉพาะในด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นเรื่องการติดตามการประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง การตรวจสอบ ติดตามพฤติกรรมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การร้องเรียนตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุม และตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป อีกทั้ง แมคคอสกี้ เซอร์เบิร์ต (McClosky, Herbert) ได้เสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้ การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ปกครองและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังรวมถึง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงช่วยในการรณรงค์หาเสียง และสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิศา แววงค์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการตรวจสอบทางการเมือง อยู่ในระดับน้อย

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

1) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ยังให้ความสนใจด้านการเมืองการเลือกตั้งดี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิม โดยได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านทั้งสื่อมวลชนท้องถิ่น เช่น วิทยุ สิ่งพิมพ์ เสียงตามสายของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือการรณรงค์และการประชาสัมพันธ์ เช่น รถยนต์ประชาสัมพันธ์ หอกระจายข่าวหมู่บ้าน หรือป้ายประชาสัมพันธ์ การให้กรรมการชุมชนต่าง ๆ ช่วยรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชน

ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากขึ้น นอกจากนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งออกหาเสียงพยายามให้ประชาชนออกไปลงคะแนนให้ตนเองมาก ๆ ก็เป็นการรณรงค์และการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอีกทางหนึ่ง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ แมคคอสกี้ เฮอร์เบิร์ด (McClosky, Herbert) ให้ความเห็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้ การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนในการคัดเลือกผู้ปกครองและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังรวมถึง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงช่วยในการรณรงค์หาเสียงและสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “การรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ” ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนให้ความสนใจกับการติดตามข้อมูลข่าวสารการเมือง จากสื่อต่างๆ อาจจะติดตามข่าวสารจากทีวี วิทยุ การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชน หนังสือวารสารต่างๆ หรือการพูดคุยวงสนทนากับเพื่อนบ้านก็เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอีกวิธีหนึ่ง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการเมืองมากขึ้นกว่าในอดีต มีการเปิดรับข่าวสารมากขึ้นมีการจับกลุ่มสนทนาเกี่ยวกับการเมืองหรือ วิชาการพิจารณาทางการเมืองมากขึ้นรวมถึง การพูดคุยกับนักการเมืองหรือเข้าไปมีบทบาทกับกิจกรรมทางการเมือง จึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไมรอน ไวน์เนอร์ (Myron Weiner) ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ต่างๆ กันในขอบเขตความสนใจต่างๆ ดังนี้ ผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participant) หมายถึง ผู้ที่กระตือรือร้นที่จะเข้าเกี่ยวข้องกับทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง เป็นสมาชิกพรรคการเมือง และสนใจกับปัญหาสาธารณะ ฯลฯ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้ อาจรวมถึงกิจกรรมที่ไม่ชัดเจนเท่าการลงคะแนนเสียง บางครั้งแม้จะไม่ไปลงคะแนนเสียง แต่มีการติดตามข่าวสารการเมือง ถกเถียงแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาทางการเมือง ก็ถือว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 3 ที่ว่า “การติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมือง” ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนบางคนไม่กล้าที่จะพูดคุยกับนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงเพื่อนบ้านด้วยกันบางท่านเพราะอาจจะมีความขัดแย้งในการสนทนากันได้เนื่องจากอาจจะมีการแบ่งเป็นสองฝักสองฝ่าย จะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันได้จึงทำให้บางท่านไม่คิดที่จะสนทนาหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการเมืองจึงทำให้การมีส่วนร่วมในประเด็นนี้ยังน้อยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แมคคอสกี้ เฮอร์เบิร์ด (McClosky, Herbert)

ให้ความเห็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้ การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ปกครองและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังรวมถึง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงช่วยในการรณรงค์หาเสียงและสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การตรวจสอบ และประเมินผลทางการเมือง

2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล” ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีความตื่นตัวออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งนายก และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มากขึ้นเนื่องจากทาง กกต.ได้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ก่อนครบวาระ ประกอบกับประชาชนได้ตื่นตัวและเล็งเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮันติงตันและโดมิงเกซ (Huntington, S.P., and Dominguez G.L.) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรม หรือการกระทำของประชาชน ที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้อย่างถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ รวมถึง การเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วง และการใช้กำลังรุนแรง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า “เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล” ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนไม่ให้ความสนใจกับการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทางการเมืองหรืออาจจะคิดว่าไม่มีประโยชน์เพราะไม่มีความเข้มแข็งพอที่จะยังยั้งหรือต่อต้านอำนาจทางการเมืองของผู้นำหรือนักการเมืองบางคนได้ การทำเวทีประชาคมทางการเมืองอาจจะเป็นเรื่องที่ประชาชนไม่คุ้นเคยหรือไม่มีความรู้ในขั้นตอนว่าควรจะต้องทำอะไร นอกจากนี้ในชุมชนอาจจะไม่มีการจัดเวทีประชาคมทางการเมืองขึ้นในชุมชนหรือขาดการประชาสัมพันธ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำเวทีประชาคมทางการเมืองจึงทำให้มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าประเด็นอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไมรอน ไวน์เนอร์ (Myron Weiner) ได้กล่าวว่า ความเหงาหน่ายทางการเมือง (Alienation) ก็อาจถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเหงาหน่ายทางการเมืองเป็นความรู้สึกอย่างรุนแรงที่จะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เนื่องจากเห็นว่าแม้เข้ายุ่งเกี่ยวก็ไม่ทำให้เกิดผล มองไม่เห็น

ประโยชน์ของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งแตกต่างจากความเฉยชาเมินเฉยทางการเมือง (Apathy) กล่าวคือ การขาดความสนใจสิ้นเชิง และไม่กระทำการใดๆทางการเมืองเลย

3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า “ติดตามผลการเลือกตั้ง” ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนให้ความสนใจติดตามผลการเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น จึงทำให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นและสนใจติดตามเหตุการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิไลพร สมบูรณ์ชัย ได้กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการศึกษาถึงปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามผล และการมีส่วนร่วมบำรุงรักษา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 6 ที่ว่า “ติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเกี่ยวกับสิทธิการมีส่วนร่วมในการติดตามและร้องขอให้ตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อคิน รพีพัฒน์ ได้กล่าวว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงาน ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพต่างกัน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ปัจจุบันประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา ผลกล้า ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นหลักสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ เพราะปัจจุบัน

ผู้ที่มีอายุน้อยก็จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชวงค์ ฉายะบุตร กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เกี่ยวกับปัจจัยทางด้านอายุ ไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น ผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองจะอายุสูงขึ้น โดยเฉพาะจะมีระดับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีอายุน้อยนั้นมีระดับการศึกษาสูง มากกว่าผู้ที่มีอายุมาก

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเป็นกลไก ประการหนึ่งที่จะช่วยลดการเกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคม ด้วยเหตุดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2550 จึงได้กำหนดให้การพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ทำให้ภาครัฐมีพันธกิจที่จะต้องดำเนินการตามแนวนโยบายส่งเสริมการ พัฒนาการเมืองและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ซึ่งจะเป็นผลให้ประเทศไทยพัฒนาและ ระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งต่อไป และหน่วยงานต่างๆ ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหาร ท้องถิ่นตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มหาชาติ เสริมใหม่ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขต เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขต เทศบาลเมืองบุรีรัมย์เมื่อจำแนกตามลักษณะทางประชากรโดยภาพรวมพบว่า ประชาชนในเขต เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ผู้ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

4) ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนทุกอาชีพมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการ ทางการเมืองท้องถิ่นและการเลือกตั้ง จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินตนา โสภานเวทย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ประชาชน ที่มีความแตกต่างกันระหว่างอาชีพ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจ และนำมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และพัฒนาส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้อยู่ระดับมากที่สุด โดยจะต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐ ประชาชน ผู้สมัคร และกลุ่มการเมืองโดยปรับปรุงระบบ วิธีการเลือกตั้ง ข้อมูลด้านทะเบียนราษฎร ทำความเข้าใจ กระตุ้นเตือน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ และเห็นความสำคัญโดยใช้สื่อทุกประเภท นอกจากนี้ควรมีหน่วยงานกลาง มาทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยตรง รวมทั้งประชาชนเองต้องให้ความสนใจ เป็นหูเป็นตา ตรวจสอบในรูปแบบประชามตท้องถิ่น อีกทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีความสุจริต ไม่ซื้อเสียงเพื่อเป็นแบบอย่าง แก่เยาวชน ให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้สึกรัก ห่วงเห่น ตระหนักถึงความเป็นเจ้าขององค์การบริหารส่วนตำบล และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ โดยส่งเสริมและให้การศึกษาเกี่ยวกับการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมความรู้และทักษะแก่ ประชาชน ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการเลือกตั้ง การรับรองและแต่งตั้งผู้แทน องค์การเอกชนทำหน้าที่ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง และทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นราชการ เอกชน ทุกรูปแบบ ต้องมีส่วนร่วมในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ธรรมนูญ ประชาสัมพันธ์ ทั้งเชิงรุก และเชิงกว้าง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยเปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง ตรวจสอบพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตรวจสอบดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกติกา และติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้แทนที่เราเลือก

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ โดยการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และการเลือกตั้ง ผ่านสื่อธรรมนูญ กิจกรรมรูปแบบต่างๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “การรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ” ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ โดยกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และการเลือกตั้ง จากสื่อต่างๆ ผ่านสื่อรณรงค์ กิจกรรมรูปแบบต่างๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 3 ที่ว่า “การติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมือง” ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พูดคุยติดต่อกับผู้บริหารท้องถิ่นในเรื่องต่างๆ และสามารถเข้าร่วมแก้ปัญหาในการพัฒนาท้องถิ่น

2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล” ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ โดยรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิใช้เสียงในการลงคะแนนเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งอย่างนอนหลับทับสิทธิ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือนักการเมือง ควรร่วมมือกันปลูกจิตสำนึกในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง การรณรงค์ไม่จำเป็นต้องรณรงค์เฉพาะช่วงที่จะมีการเลือกตั้งเท่านั้น แต่สามารถทำได้ในทุกโอกาส เช่น การติดตามข่าวสารของผู้แทนมาเผยแพร่แก่ประชาชน การติดตามพฤติกรรม แนวความคิด และการตัดสินใจของผู้แทนที่มีต่อนโยบายสาธารณะมาเผยแพร่ การจับกลุ่มสนทนาปัญหาของบ้านเมือง และชม/ฟังการถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาฯ สิ่งเหล่านี้ จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการเลือกตั้งเป็นสิ่งใกล้ตัว มีผลกระทบกับประชาชนโดยตรง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า “เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล” ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งในชุมชนในรูปแบบต่างๆ

3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า “ติดตามผลการเลือกตั้ง” ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ โดยสนับสนุนส่งเสริม หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมืองให้มากขึ้น มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยประชาชน สนับสนุน

และให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกให้มีการตั้งคณะกรรมการจากประชาชนเพื่อเข้ามาควบคุมดูแลการทำงานของท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อความโปร่งใส

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ข้อที่ 6 ที่ว่า “ติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ดังนั้น จึงนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรรักษาและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง การแสดงบทบาททางการเมืองอย่างอิสระและเปิดเผยไม่ควรนิ่งดูตายหรือปล่อยปะละเลยในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้การเมืองท้องถิ่นมีความเข้มแข็งประชาชนทุกคนต้องหันมาให้ความสนใจการเมืองท้องถิ่นให้มากขึ้น รวมถึงการให้โอกาสตัวเองในการแสดงความคิดเห็นหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น ร่วมกันติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินงานของนักการเมือง เพื่อป้องกันการทุจริตประทุมิชอบของนักการเมือง ร่วมกันรักษาผลประโยชน์ของชุมชน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Inept Interview) เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง เช่น “เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน”
- 2) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภออื่น ในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เช่น “เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภออื่นๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ด”

บรรณานุกรม

1 ภาษาไทย

1. หนังสือทั่วไป

- การปกครอง, กรม. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2550.
- คะนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหาอุปสรรคและทางออก. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2545.
- จันทนา สุทธิจारी. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, 2544.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527.
- ชินรัตน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งรามาวิทยาลัย สุขุทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2539.
- ณรงค์ ลินสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์ จำกัด. 2539.
- ทวีวงศ์ ศรีบุรี, ดร. EIA การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : มายด์พับลิชชิงจำกัด, 2541.
- ธนสวรรค์ เจริญเมือง และวรรณภา สิริศิริ. รับหรือไม่รับการเมืองเรื่องการลงประชามติ. กรุงเทพมหานคร : หจก. ดาราวรรณการพิมพ์, 2550.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภการพิมพ์, 2547.
- _____ . การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณ การพิมพ์, 2527.
- ปรีชญา เวสารัชช. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- ปารีชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.

- พัชรี สีโรรส. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โสภการพิมพ์, 2527.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์เจริญผล, 2543.
- มรุต วันทนากร. การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงกับเทศบาลไทย : บทสรุปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในภาพรวม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท มิสเตอร์ก๊อปปี้ ประเทศไทย จำกัด, 2549.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นิติบุคคลไทยอนุเคราะห์ไทย, 2546.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.
- ลิขิต ธีระเวคิน. วิวัฒนาการเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า. 1 ทศวรรษแห่งการปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า, 2550.
- วุฒิสาร ตันไชย. การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาเพรส, 2543.
- ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546.
- สากล สถิตวิทยานันท์. สังคมวิทยากับปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2549.
- เสถียร เหลืองอร่าม. มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.
- เสน่ห์ จามริก. การเมืองกับการศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร : โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2533.
- อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภการพิมพ์, 2525.

2. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

- กรรณิการ์ ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- จริยา ผลกล้า. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2551.
- จิราภรณ์ สารศรี. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์”. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2552.
- เดช อิงคสิทธิ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, 2545.
- ธนพล กุลเพชรโชติ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์”. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2552.
- ธีรพล ชนะสกุล. “การมีส่วนร่วมของบุคลากรในโครงการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล : ศึกษาโรงพยาบาลสมิติเวช ศรีนครินทร์ กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2548.
- ประเสริฐ สะภา. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์”. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 2554.
- พิบูลย์ ไชยคุณ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแควระบบ-สี่ัค : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติป่าแควระบบสี่ัค 1. 2”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.
- เพ็ญสิริ วิเศษสุวรรณ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2553.
- มหาชาติ เสริมใหม่. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2549.

- มานิตย์ จันทร์จำเริญ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจห้วยขวาง”. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- ยุพาพร รุ่งงาม. “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ”. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.
- รังสิวุฒิ ชำนาญงาม. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนเจริญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2554.
- วนิดา แวววงศ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2553.
- วิไลพร สมบูรณ์ชัย. “การมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดลำปาง”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.
- ศิริพงษ์ วีระภัทรกุล. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนเทศบาลสตึก ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2554.
- สนิท ขาวสะอาด. “ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น : ศึกษากรณี โครงการประจําหมู่บ้านอำเภอมือนครพนมและอำเภอรุขประทุม จังหวัดนครพนม”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สายสุนีย์ ปวดีนันท์. “ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในโครงการบริการคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรินช่าราบ จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สุจินตนา โสภาเวทย์. “การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 2552.
- สุพจน์ พิสุทธิวงศ์. “การศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้บริหารในเขตจังหวัดนครปฐม”. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

สุเมธ ทรายแก้ว. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ ศึกษาเฉพาะกรณี : โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุดรธานี”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

สุรีย์พร ครุสิทธิ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ชุมเห็ด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์”. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2552.

สุวรรณี คงทอง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536.

อนุภาพ ภิระลาภ. “การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

อังคณา ไมตรีสรสันต์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดทำระบบบริหารคุณภาพ ISO 9000 : ฉบับปี 2000 กรณีศึกษา : บริษัท ไดโด อิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทยจำกัด”. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

อนุภาพ ภิระลาภ. “การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี พิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี”. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

3. บทความในวารสาร

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. วารสารพัฒนาชุมชน 2, ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 (กุมภาพันธ์ 2541) : 24-25.

สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต. “แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเมืองท้องถิ่น”. วารสารโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์, (กันยายน 2531) : 43-44.

4. เอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

คณิงนิตย์ ศรีบัวเอี่ยม. “การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาสังคม เอกสารอัดสำเนาประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 2”. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2545, (อัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง”.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2552, (อัดสำเนา).

สำนักปลัดอำเภอเกษตรวิสัย. “ข้อมูลการเลือกตั้งอำเภอเกษตรวิสัย”. ร้อยเอ็ด : สำนักปลัด อำเภอเกษตรวิสัย, 2552, (อัดสำเนา).

_____. “ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. ร้อยเอ็ด : สำนักปลัด อำเภอเกษตรวิสัย, 2554, (อัดสำเนา).

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. “คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและการพัฒนาชุมชน”. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542, (อัดสำเนา).

2) ภาษาอังกฤษ

1. Book

Bryant and White.n.d. Why Community Participation a Discussion of the argument go. Community parturition : Current issue and lesson learned. America : Kumarian Press, 1984.

Cohen and Uphoff. Rural development participation: Concept and measures for project design. implementation and evaluation. New York : The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University, 1977.

Fonaroff. A. Community Involvement in Health System for Primary Health Care.n.p. New York : Business Publications, 1984.

Franklyn Lisk. Popular Participation in Planning for Basic Needs. New York: Guilford Press, 1983.

Hillard and Kemp. Citizen Politics. New York: Double-day.

Huntington. S.P.. and Dominguez G.L. “Political Development.” in Handbook of Political Science:Macro Political Theory. Genève : UNRISD.1975.

McClosky. Herbert. “Political Participation”. in The International Encyclopedia of the Social Science. New York: Appleton, 1989.

Myron. Weiner. Political Participation : Crisis of The Political Process. New York : John Wiley and Sons, 1974.

Norman H. Nie and Sidney Verba. Participation in America : Political Democracy and Social Equality. Boston : Little Brown and Company, 1966.

Rifkin H. Patient Education and Management : A Team Approach in Diabetes Mellitus :
Theory and Practice. London : Longman, 1971.

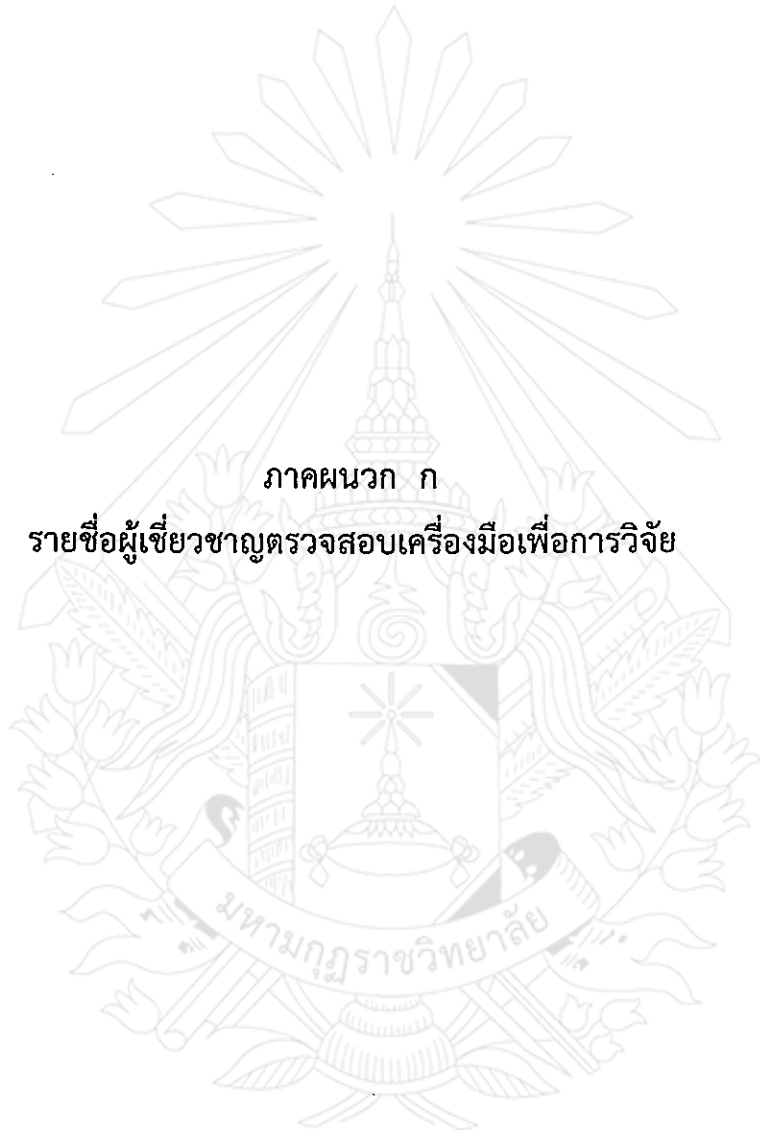
WHO and UNICEF. Report of the international conference on primary health care.
New York : Free Press, 1973.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

๑) ดร. ประพิศ โบราณมูล

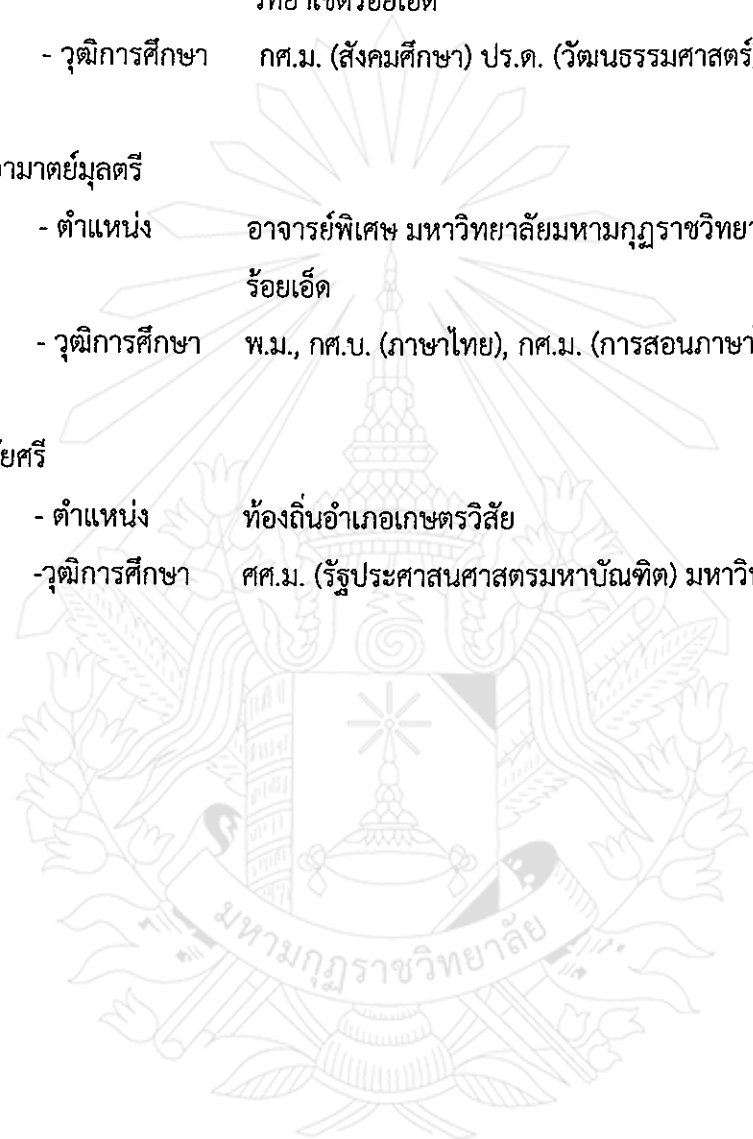
- ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
- วุฒิการศึกษา กศ.ม. (สังคมศึกษา) ปร.ต. (วัฒนธรรมศาสตร์)

๒) อาจารย์เอี่ยม อามาศย์มูลตรี

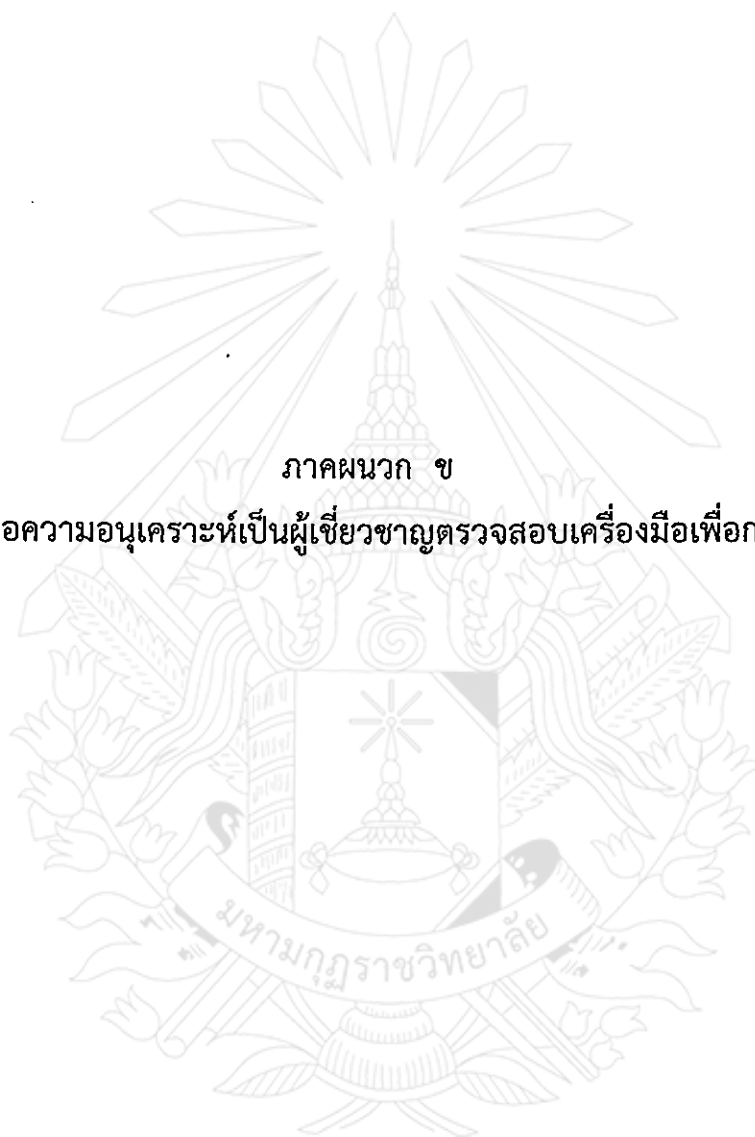
- ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด
- วุฒิการศึกษา พ.ม., กศ.บ. (ภาษาไทย), กศ.ม. (การสอนภาษาไทย)

๓) นายวิทยา หันชัยศรี

- ตำแหน่ง ท้องถิ่นอำเภอเกษตรวิสัย
- วุฒิการศึกษา ศศ.ม. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยนินดา

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ศธ ๖๐๑๕/ว ๑๑๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เจริญพร ดร.ประพิศ โบราณมูล

ด้วย พระนิกุล ปชโชโต/โพธิจิตร นักศึกษาด้านวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ศาสตราจารย์มหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชปรีดีทิวมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖ ต่อ ๑๑๒

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ศธ ๖๐๑๕/ว ๑๑๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายเอี่ยม อมาตย์มุลตรี

ด้วย พระนิกุล ปชุโชโต/โพธิจิตร์ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขออนุญาตจากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพมาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชปรีดีติวมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖ ต่อ ๑๑๒

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ศธ ๖๐๑๕/ว ๑๑๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายวิชา นันชัยศรี

ด้วย พระนิกุล ปชโชโต/โพธิจิตร นักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ
ประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตร ศาสตราจารย์ศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่ง
เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จาก
ท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชปริยัติวิมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

กำกับ
- ม.ค.พ.๒๕๕๕

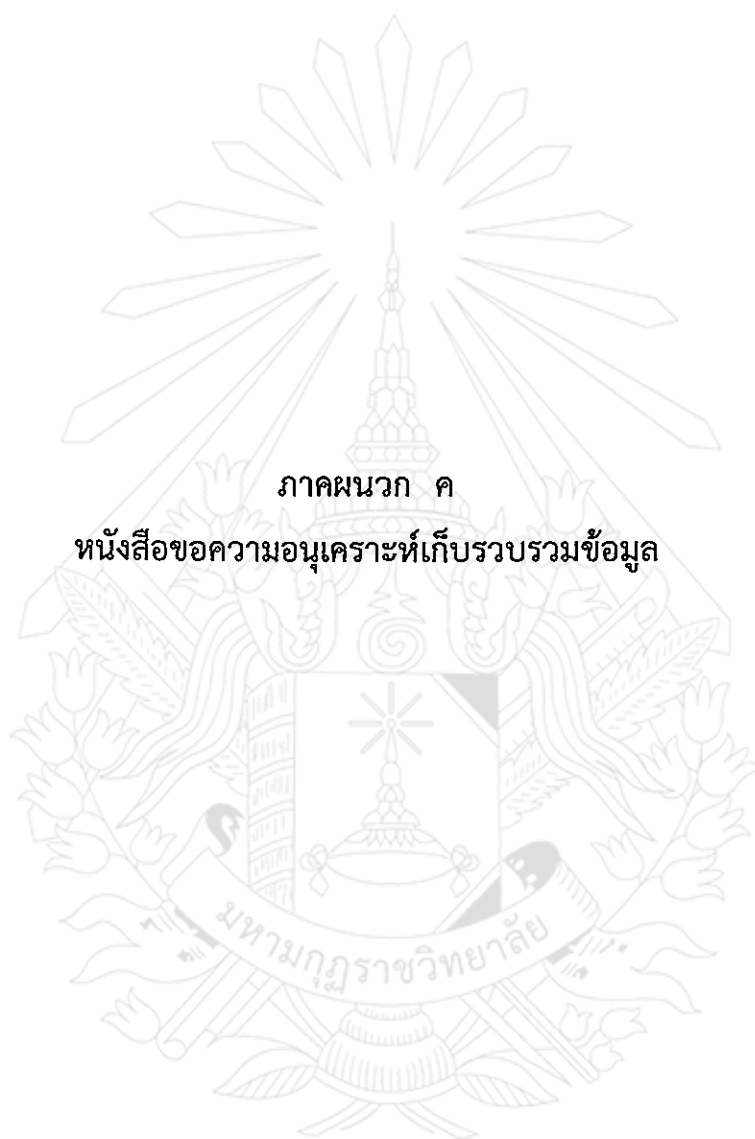
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖ ต่อ ๑๑๒

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

(นายวิชา นันชัยศรี)
ท้องถิ่นอำเภอเกษตรวิสัย

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ศธ ๖๐๑๕/ว ๑๑๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร *ขอเรียนจาก คุณวิมล ของบัณฑิตวิทยาลัย*

ด้วย พระนิกุล ปชโชโต/โพธิจิตร นักศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของ
ประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตร ศาสตราจารย์มหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา
ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วน วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จาก
ท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชปรีดีวิมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

(นายปณิธาน สุনারัตน์)
นายอำเภอเกษตรวิสัย

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖ ต่อ ๑๑๒

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ภาคผนวก ง
เครื่องมือเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ใช้สำหรับการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ
ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
3. โปรดอ่านข้อคำถามแล้วตอบคำถามตามความเป็นจริงของท่านเพื่อให้การวิจัยเกิดประโยชน์ และใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
4. คำตอบของท่าน ผู้ศึกษาจะเก็บเป็นความลับ โดยใช้เฉพาะการวิจัยในครั้งนี้นี้เท่านั้น จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตัวท่านและหน่วยงานของท่าน
5. กรุณาตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ตอนที่ 2 ตอนที่ 3 ครบทุกข้อ เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ขอความกรุณาส่งคืนแก่ผู้แจกแบบสอบถามหรือผู้วิจัย จักเป็นพระคุณยิ่ง และขออนุโมทนาขอบคุณประชาชนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

พระนิกุล ปชโชโต (โพธิจิตร)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของท่าน

1. เพศ

[] ชาย

[] หญิง

2. อายุ

[] 18 - 25 ปี

[] 26 - 40 ปี

[] 41 - 55 ปี

[] 56 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

[] ประถมศึกษา

[] มัธยมศึกษา

[] อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

[] ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4. การประกอบอาชีพ

[] รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

[] ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

[] รับจ้าง/เกษตรกรรม

[] นักเรียน นักศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย
จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบทางขวามือ ของแต่ละข้อเพียงช่องเดียว ที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง						
1	ท่านมีส่วนร่วมรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ เพียงใด					
2	ท่านมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดจาถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้านเพียงใด					
3	ท่านมีส่วนร่วมติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมืองเพียงใด					
4	ท่านมีส่วนร่วมติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่การเมืองเพียงใด					
5	ท่านมีส่วนร่วมให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้านเพียงใด					
6	ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองโดยตรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือสื่อมวลชนเพียงใด					
7	ท่านมีส่วนร่วมติดตามการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นเพียงใด					
8	ท่านร่วมรับฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นเพียงใด					

ข้อ	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง						
1	ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายกองค้การ บริหารส่วนตำบล, สมาชิกกองค้การบริหาร ส่วนตำบลมากน้อยเพียงใด					
2	ท่านชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกกองค้การบริหารส่วนตำบล มาก น้อยเพียงใด					
3	ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย ประชาธิปไตยในชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อ ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงมากน้อย เพียงใด					
4	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง เลือกตั้ง เช่น ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหา เสียง นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกสภาองค้การบริหารส่วนตำบล มากน้อยเพียงใด					
5	ท่านเป็นผู้นำการหาเสียงในระดับชุมชน ให้กับผู้สมัครนายกองค้การบริหารส่วน ตำบล และสมาชิกสภาองค้การบริหาร ส่วนตำบล มากน้อยเพียงใด					
3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง						
1	ท่านร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็น สมาชิกหรืออาสาสมัครขององค้การ เอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง รับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้งเพียงใด					

ข้อ	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2	ท่านร่วมเป็นเจ้าของหน้าที่จัดการเลือกตั้ง เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน กรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง เป็นต้น มากน้อยเพียงใด					
3	ท่านร่วมตรวจสอบดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกติกามากน้อยเพียงใด					
4	ท่านร่วมติดตามผลการเลือกตั้งมากน้อยเพียงใด					
5	ท่านร่วมติดตามการนับคะแนนมากน้อยเพียงใด					
6	ท่านร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

1) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

.....

.....

.....

.....

.....

2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

.....

.....

.....

.....

.....

3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง

.....

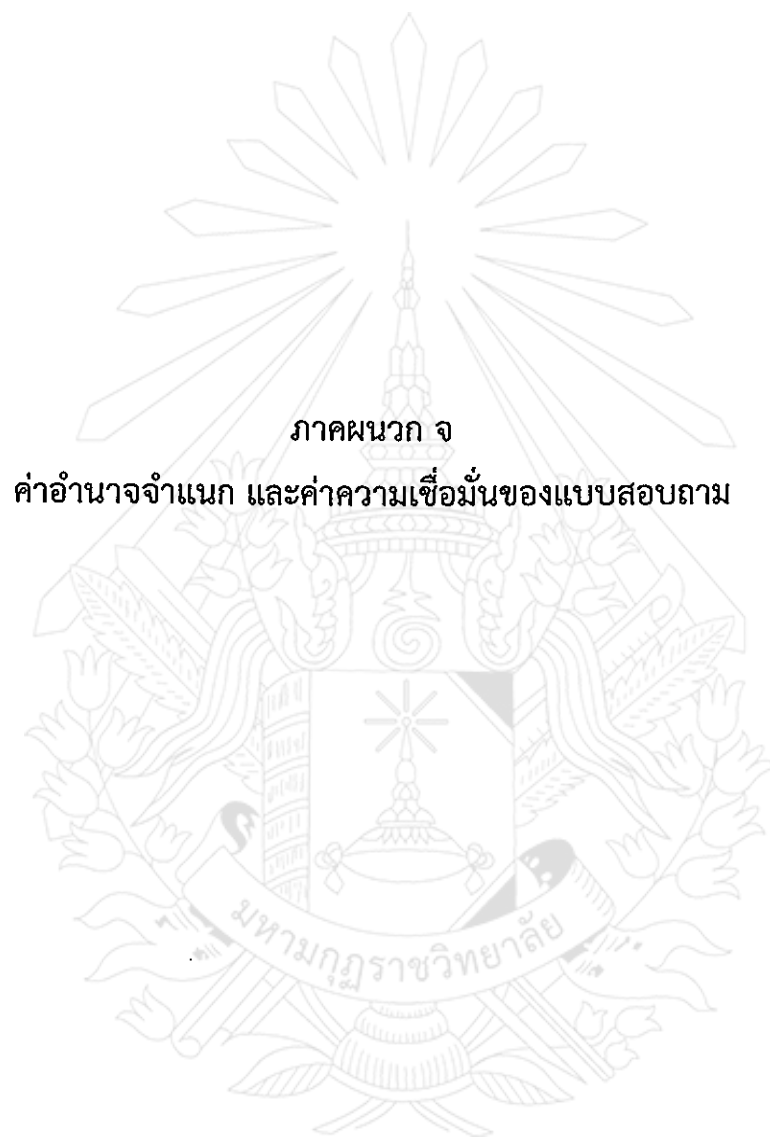
.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

คำอธิบายจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางแสดง ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.27
2	0.44
3	0.30
4	0.77
5	0.60
6	0.65
7	0.47
8	0.30
9	0.56
10	0.48
11	0.55
12	0.56
13	0.56
14	0.37
15	0.29
16	0.43
17	0.63
18	0.72
19	0.76

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ = .80

ภาคผนวก ฉ
แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item-objective Congruence Index) มีเกณฑ์ ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความหรือข้อความนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 1 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นหรือข้อความนั้นว่าไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
1	1. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ท่านมีส่วนร่วมรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ เพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
2	ท่านมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้านเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
3	ท่านมีส่วนร่วมติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายทางการเมืองเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
4	ท่านมีส่วนร่วมติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่การเมืองเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
5	ท่านมีส่วนร่วมให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้านเพียงใด	+ 1	0	+ 1	+ 2	0.67
6	ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองโดยตรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือสื่อมวลชนเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
7	ท่านมีส่วนร่วมติดตามการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
8	ท่านร่วมรับฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
1	2) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
2	ท่านชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
3	ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายประชาธิปไตยในชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงมากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
4	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เช่น ช่วยติดโปสเตอร์ พุดหาเสียง นายกองค้การบริหารส่วนตำบล, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
5	ท่านเป็นผู้นำการหาเสียงในระดับชุมชนให้กับผู้สมัครนายกองค้การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

ลำดับ	การมีส่วนร่วม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	ค่า IOC
3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลทางการเมือง						
1	ท่านร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
2	ท่านร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้ง เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน กรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง เป็นต้น มากน้อยเพียงใด	0	+ 1	+ 1	+ 2	0.67
3	ท่านร่วมตรวจสอบดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกติกา มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
4	ท่านร่วมติดตามผลการเลือกตั้ง มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
5	ท่านร่วมติดตามการนับคะแนน มากน้อยเพียงใด	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
6	ท่านร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ/ฉายา/สกุล : พระนิกุล ปชโชโต (โพธิจิตร)
- วัน/เดือน/ปี เกิด : วันพฤหัสบดีที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2524
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดเทพสุรินทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
32000
- การศึกษา : ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต พธ.บ. (สาขาวิชารัฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ตำแหน่ง : ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัด มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
- สถานที่ทำงาน : โรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์ ตำบลดงครั้งใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย
จังหวัดร้อยเอ็ด 45150

